

Sprawozdanie z działalności Związku Ukraińców w Polsce za 2020 rok

Spis treści

I Wstęp	2
II Działalność bieżąca Związku w 2020 roku	3
III Działalność w zakresie kultury, dziedzictwa narodowego, edukacji i wychowania	3
1. Spotkania na Pograniczu	3
3. Projekt „JarmaRock FEST”	5
4. Projekt „Działalność Ośrodków Kultury Ukraińskiej”	6
6. Projekt „Chóry i zespoły”	15
7. Program Edukacji Dzieci i Młodzieży	19
IV Działalność w sferze społecznej i życia publicznego.....	21
V Działania interwencyjne.....	22
VI Działania pomocowe i charytatywne.....	23
VII Działalność wydawnicza.....	23
VIII Działania na rzecz remontu i odbudowy „Narodnego Domu” w Przemyśle	27

**Związek
Ukraińców
w Polsce**

I WSTĘP

Niniejsze sprawozdanie prezentuje działalność Związku Ukraińców w Polsce w 2020 roku. Związek Ukraińców w Polsce z siedzibą 03-614 Warszawa, ul. Kościeliska 7, REGON 006219395 jest stowarzyszeniem mniejszości ukraińskiej w Rzeczypospolitej Polskiej, którego struktura obejmuje koła i oddziały nieposiadające odrębnej osobowości prawnej.

Naczelną misją Związku jest podtrzymywanie oraz rozwój tożsamości narodowej i kulturowej Ukraińców mieszkających w Polsce, opartej na wspólnocie historii, kultury, tradycji i języka, a także urzeczywistnienie i obrona praw obywatelskich ukraińskiej mniejszości narodowej, zagwarantowanych w Konstytucji i ustawach Rzeczypospolitej Polskiej oraz normach prawa międzynarodowego.

Zgodnie z § 8 Statutu cele Związku to:

- 1) działanie na rzecz sprawiedliwego i praworządnego rozwiązywania problemów ukraińskiej mniejszości narodowej oraz innych mniejszości narodowych, etnicznych i wyznaniowych w Polsce;
- 2) zachowanie tożsamości kulturowej i świadomości narodowej Ukraińców przez rozwój i pielęgnowanie języka i kultury ukraińskiej w Polsce (w tym jej form regionalnych: łemkowskiej, bojkowskiej, podlaskiej itp.) oraz ochronę zabytków kultury materialnej i miejsc pamięci narodowej Ukraińców;
- 3) oddziaływanie na różne sfery życia społecznego i publicznego kraju dla stworzenia właściwych warunków życia i rozwoju mniejszości ukraińskiej;
- 4) reprezentowanie społeczności ukraińskiej oraz wyrażanie jej potrzeb i stanowiska wobec władz państwowych, samorządowych i instytucji publicznych;
- 5) zapewnienie społeczności ukraińskiej w Polsce bliskich więzi i kontaktów z Ukrainą i diasporą ukraińską w świecie;
- 6) działanie na rzecz pojednania polsko-ukraińskiego, wzajemnego szacunku między narodami ukraińskim i polskim oraz przewyższania uprzedzeń wynikających z zaszłości historycznych;
- 7) krzewienie wartości humanistycznych w życiu społecznym, idei poszanowania godności narodowej i osobistej jednostki oraz przeciwdziałanie wszelkim przejawom dyskryminacji na tle narodowościowym, kulturowym lub wyznaniowym;
- 8) uczestnictwo w życiu publicznym i organach przedstawicielskich.

Dla realizacji celów statutowych i misji Związek prowadził wiele działań o różnorodnym charakterze. Większość ogólnopolskich i regionalnych działań realizowana była w ramach projektów finansowanych ze środków publicznych, głównie ze środków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Szereg działań lokalnych i regionalnych była możliwa do zrealizowania dzięki wsparciu finansowemu samorządów różnych szczebli oraz wsparciu osób indywidualnych.

Obok głównych działań projektowych realizowane były również działania doraźne, w tym dodatkowe przedsięwzięcia kulturalne, edukacyjne, rocznicowe oraz promujące kulturę ukraińską, adresowane zarówno do społeczności ukraińskiej, jak i ogółu obywateli RP, a także działania interwencyjne.

Poszczególne projekty i działania opisane są w sprawozdaniu wg trzech głównych sfer działalności z wyodrębnieniem poszczególnych przedsięwzięć. Jeśli nie zaznaczono inaczej, poszczególne działania realizowane były przez lokalny oddział bądź koło Związku.

Realizując swe akcje Związek współpracował z partnerami z Polski i Ukrainy – administracją rządową, samorządową, innymi organizacjami pozarządowymi, instytucjami kultury, mediami.

Działalność Związku w 2020 roku była zdeterminowana przez ogólnoświatową pandemię wirusa SARS-CoV-2. Praktycznie wszystkie działania były w znacznym stopniu utrudnione (często także

niemożliwe do realizacji). Ostateczny kształt poszczególnych przedsięwzięć – ale także zmiana w kalendarzu ich realizacji bądź decyzje o ich odwołaniu – były wynikiem dostosowywania się Związku do określonych ograniczeń ogłaszanych na szczeblu centralnym, tj. ogólnopolskiej kwarantanny, konieczności zachowywania dystansu społecznego, a także przepisów i zaleceń służb sanitarnych na szczeblu regionalnym. Pomimo pandemii oraz problemów organizacyjnych ogromna część planowanych przez ZUwP na rok 2020 zadań została zrealizowana.

Jedynie w przypadku zadania pn. „Dziecięce Festiwale i Konkursy” ze względu na epidemię COVID-19 zmuszeni byliśmy zrezygnować z organizacji przedsięwzięć w Giżycku i Elblągu. Pozostałe z dwóch działań, od lat realizowane w ramach tego zadania, tj. XLV Festiwal Ukraińskich Zespołów Dziecięcych w Koszalinie oraz XVII Przegląd Ukraińskiej Poezji Śpiewanej oraz Piosenki Autorskiej i Współczesnej w Olsztynie zostały zrealizowane w ramach innego zadania pn. „Działalność Ośrodków Kultury Ukraińskiej w 2020”.

II DZIAŁALNOŚĆ BIEŻĄCA ZWIĄZKU W 2020 ROKU

Projekt dotyczył kosztów administracyjnych stowarzyszenia, takich jak wynagrodzenia, czynsze, koszty eksploatacyjne lokali, usługi telekomunikacyjne. Związek użytkuje budynki i lokale w następujących miejscowościach: Warszawa, Szczecin, Przemyśl, Elbląg, Giżycko, Zielona Góra, Trzebiatów, Mokre, Koszalin, Legnica, Insko, Słupsk, Gdańsk, Lębork, Kołobrzeg, Gorzów Wielkopolski, Sanok, Górowo Iławeckie, Wrocław, Miastko, Kruklanki, Łódź, Olsztyn, Gromadka, Braniewo. W 2020 roku Związek zatrudniał sześć osób na etatach, w tym trzy na stanowiskach współfinansowanych z dotacji MSWiA (Przemyśl, Olsztyn). Ponadto z dotacji MSWiA na podstawie umów cywilno-prawnych dofinansowano: obsługę księgową (w drugiej połowie roku realizowana przez biuro rachunkowe), obsługę finansową (specjalista ds. finansowych oraz kasjerka w Warszawie), obsługę finansową w oddziałach i kołach (przygotowanie sprawozdań finansowych).

Dotacja objęła także funkcjonowanie następujących lokali: siedziby Związku w Warszawie, Elblągu, Gdańsku, Giżycku, Gorzowie Wielkopolskim, Legnicy, Przemyślu, Sanoku, Szczecinie, Zielonej Górze, Górowie Iławeckim, Trzebiatowie, Kruklankach.

III DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE KULTURY, DZIEDZICTWA NARODOWEGO, EDUKACJI I WYCHOWANIA

Celem projektów był rozwój tożsamości kulturalnej i językowej Ukraińców w Polsce poprzez organizację różnorodnych prezentacji kulturalnych, promowanie aktywności artystycznej w regionach i miastach zamieszkiwanych przez zwarte grupy mniejszości, prezentację kultury ukraińskiej, a tym samym budowanie pozytywnego wizerunku mniejszości ukraińskiej. Propagowano amatorski ruch artystyczny – zespoły mniejszości ukraińskiej – poprzez umożliwienie zaprezentowania się na scenie, kontakt z publicznością oraz innymi wykonawcami z Polski i Ukrainy. Celem zadania było również rozwijanie polsko-ukraińskiego dialogu kulturalnego na szczeblu regionów zamieszkałych przez mniejszość ukraińską.

Efektem realizacji powyższych działań były ukazanie różnorodnych form pielęgnowania kultury ukraińskiej wśród lokalnych społeczności (w tym środowisk młodzieży, dzieci, osób średniego pokolenia), kontynuacja i nawiązanie współpracy przez środowiska mniejszości ukraińskiej z różnymi podmiotami życia kulturalnego, rozwijanie dialogu międzykulturowego między lokalnymi społecznościami.

1. Spotkania na Pograniczu

Celem projektu było zachowanie i przekazanie następnym pokoleniom przedstawicieli społeczności ukraińskiej regionu Podkarpacia języka, kultury, świadomości narodowej oraz kulturowej. W Przemyślu i Kalnikowie zrealizowano wydarzenia służące przybliżeniu kultury regionu, w tym

stricte lokalnych ludowych tradycji ukraińskich i folkloru. W ramach zadania odbyły się: „Spotkania na Pograniczu” w Przemyślu (19 IX), „Kalina Zaprasza” (7 IX) w Kalnikowie, „Akademia Kultury na Pograniczu” (5–6 IX).

„Spotkania na Pograniczu” w Przemyślu

Wydarzenie „Spotkania na Pograniczu” w Przemyślu miało miejsce w dniach 18–19 września 2020 roku. Całość zadania została zrealizowana w pomieszczeniach „Narodnego Domu” w Przemyślu. Pierwotnie wydarzenie miało odbyć się na początku lipca, jednak w związku z pandemią zostało przeniesione na termin wrześniowy.

W ciągu dwóch dni warsztatowych odbyły się zajęcia śpiewu ludowego (prowadzenie Tatiana Nakonieczna) i ceramiki huculskiej (prowadzenie Marta Katyńska). Zajęcia warsztatowe miały stałą grupę odbiorców w wieku od przedszkolnego po emerytalny. Uczestnicy warsztatów, w szczególności ceramiki huculskiej, zwracali uwagę na fakt, że w czasie pandemii ważna jest możliwość wzięcia udziału nie tylko w koncercie, lecz również aktywnego udziału w tego typu zajęciach mających wymiar nie tylko artystyczny i edukacyjny, ale też integracyjny. Warsztaty z ceramiki wzbudziły bardzo duże zainteresowanie, z tego powodu organizatorzy planowali organizację w 2020 roku jeszcze jednej edycji, ale pandemia pokrzyżowała te plany.

Dodatkowo po wypaleniu w piecu huculskich kafli wykonanych przez uczestników warsztatów kafle były eksponowane w sali parafii greckokatolickiej w Przemyślu (co jest swego rodzaju nawiązaniem do tradycji organizacji w latach ubiegłych pikniku integracyjnego dla społeczności ukraińskiej na terenie należącym do Cerkwi Greckokatolickiej). Możliwość obejrzenia prac powstałych w trakcie warsztatów mieli także członkowie przemyskiego chóru katedralnego. W lokalnym tygodniku „Życie Podkarpackie” ukazał się artykuł o warsztatach prowadzonych w ramach zadania „Spotkania na Pograniczu” w Przemyślu.

Koncert „Spotkania na Pograniczu” był akcentem finałowym wieńczącym przedsięwzięcie. Odbył się on w sali teatralnej „Narodnego Domu” w Przemyślu. W związku z obostrzeniami sanitarnymi publiczności udostępniono tylko 25% miejsc.

Odbywał się on w formule hybrydowej, tj. z występami na żywo oraz z prezentacją na ekranie zrealizowanych wcześniej na potrzeby koncertu zapisów wideo prezentacji artystycznych pozostałych zespołów. W ten sposób zaprezentował się m.in. Zespół Pieśni i Tańca „Oślawiany” z Mokrego, zespół taneczny „Studenty Tanciuju” oraz znany bandurzysta Jarosław Kryśko ze Lwowa (muzyk związany m.in. z zespołem muzyki dawnej „Chorea Kozacka” z Kijowa).

Warto odnotować, że koncert miał też wymiar edukacyjny – jednym z jego elementów była prezentacja kilkunastu tradycyjnych instrumentów huculskich w wykonaniu Józefa Sowcy. Wydarzeniu towarzyszyła również prezentacja ukraińskich wydawnictw, którą przygotowała była przewodnicząca Oddziału ZUwP w Przemyślu Maria Tucka oraz wystawa prac plastycznych uczniów wykonanych na konkurs „Narodnyj Dim w mojej ujawie”.

Oprócz otwartych warsztatów śpiewaczych odbyły się też warsztaty śpiewu dla przedstawicieli grup występujących w czasie koncertu. Ich efektem było wspólne wykonanie pieśni „Zberimosia rode” (tłum. „Zbierzmy się, rodzie”), co w okresie zachowywania dystansu społecznego miało dla nas symboliczne znaczenie – nawiązanie do przedpandemicznych wydarzeń kulturalnych.

W czasie koncertu miało miejsce również wykonanie białoruskiej pieśni ludowej „Szto j pamo-ru” jako gest solidarności z Białorusinami walczącymi z reżimem Aleksandra Łukaszenki. Dla naszej społeczności wydarzenia w Białorusi są bardzo istotne, gdyż przypominają analogiczne wydarzenia z Kijowa z okresu Rewolucji Godności.

Obszerne fragmenty koncertu zostały udostępnione w materiale wideo na portalu youtube.com i facebook.com oraz zostały wyświetlone przez ponad 1 tys. widzów. <https://www.youtube.com/watch?v=tRKvmEVFPh4>.

Reportaż radiowy z wydarzenia został przygotowany i wyemitowany przez Polskie Radio Rzeszów <https://www.radio.rzeszow.pl/#ajx/audycje/35374/2020-09-29-07-14-16>, co też zwiększyło

grono odbiorców. Tygodnik ukraiński „Nasze Słowo” również przygotował relację z przedsięwzięcia <https://www.nasze-slowo.pl/news/zustrichi-na-pogranychchi-u-peremysli/>.

„Akademia Kultury na Pograniczu (3–5 IX 2020) i „Kalina Zaprasza” w Kalnikowie (6 IX)

W dniach 3–5 września 2020 roku w świetlicy Gminnej Placówki Kultury w Kalnikowie oraz na terenie należącym do parafii prawosławnej zorganizowano łącznie ponad 14 godzin warsztatów: śpiewu ludowego, tańców ludowych i wyszywania. Warsztaty prowadziły: Tatiana Nakonieczna, Joanna Horków i Anna Kowalów.

Ponadto zostały przeprowadzone warsztaty tańców ukraińskich z zespołem „Studenty Tanciu-jut”. 6 września 2020 roku w Kalnikowie miał miejsce koncert, podczas którego wystąpili: zespoły tańca ludowego „Kalina” z Kalnikowa, śpiewu archaicznego „Krajka” z Przemyśla, lutnista Antoni Pilch z Przemyśla, duet „Gajda” (skrzypce, akordeon i wokół) z Olszanicy, dzieci i młodzież biorący udział w warsztatach śpiewu ludowego.

Poza tym w ramach zadania zorganizowano wystawę prac lokalnych twórców ludowych (rzeźba, wyszywane ręczniki), wystawę wyszywanych elementów ubioru oraz degustację lokalnych wypieków miejscowych gospodyń, w tym „pieroga kalnikowskiego”.

3. Projekt „JarmaRock FEST”

Ze względu na obostrzenia wynikające z pandemii COVID-19, 44. edycję ukraińskiego festiwalu JarmaRock FEST zrealizowano w zmienionej formule, czyli online. Emisja wydarzenia w Internecie przyczyniła się do o wiele większych zasięgów i oglądalności, niż podczas koncertów na żywo, czym zwiększyła popularność kultury ukraińskiej i budowanie przyjaznych relacji polsko-ukraińskich.

Pod koniec listopada 2020 roku w klubie B90 w Gdańsku odbyły się nagrania programu artystycznego siedmiu zaproszonych zespołów wykonujących pieśni ukraińskie. Koncertom towarzyszyły tańce akrobatyczne na szarfach i *pole dance* oraz konferansjerka w wykonaniu członków Teatru „Navpaky”. Po montażu przygotowanym przez profesjonalne studia filmowe i dźwiękowe, 12 grudnia 2020 roku odbyła się emisja festiwalu na kanale YouTube/JarmaRockFEST w formie dwuczęściowego koncertu. Wydarzeniem towarzyszącym przedsięwzięciu było Forum Fest (przestrzeń dyskusji).

Zorganizowane zostały dwa panele o kulturze ukraińskiej w czasie pandemii 8 i 10 grudnia; poprowadziły je dziennikarki tygodnika „Nasze Słowo” i Polskiego Radia (transmisja na FB/JarmarockFEST). W ramach części „Młoda Muza” aktorki z teatru „Navpaky” 7 i 11 grudnia zaprezentowały ukraińską poezję współczesną (emisja na FB/JarmarockFeST), a 9 grudnia w ArtBox (przestrzeń sztuki) pokazano twórczość Wasyla Necki – pochodzącego z Ukrainy gdańskiego artysty malarza.

Podczas festiwalu zaprezentowano szerokie spektrum twórczości młodych ukraińskich artystów z Polski, co przyczyniło się do promocji kultury mniejszości ukraińskiej. Możliwość występu w czasie pandemii na profesjonalnej scenie i nagranie koncertu było też wsparciem dla zespołów artystycznych, zarówno tych debiutujących, jak też tych o dużym dorobku muzycznym.

Hasłem przewodnim 44. edycji przedsięwzięcia było: „Idzie Nowe” (Idzie Nowe); realizatorzy zaprezentowali nowy format wydarzenia, nowe trendy muzyczne, prezentowane w pełnej świątli i impresji tanecznych oprawie scenicznej.

Emisja wydarzenia w Internecie dała o wiele większy zasięg i oglądalność, niż miałoby to miejsce podczas koncertów na żywo, czym przyczyniła się do zwiększenia popularności kultury ukraińskiej i budowania przyjaznych relacji polsko-ukraińskich.

Całość materiałów 44. JarmaRock FEST dostępna jest na stronie internetowej wydarzenia <https://jarmarockfest.com/>.

Łączna liczba odbiorców zadania oszacowana została wg statystyk kanału YouTube i portalu Facebook (stan na dzień 31.12.2020) na 6493 widzów. Oceniamy, iż 80% stanowili widzowie wywodzący się z mniejszości ukraińskiej.

4. Projekt „Działalność Ośrodków Kultury Ukraińskiej”

Ośrodki Kultury Ukraińskiej stanowiły bazę całorocznej działalności Ukraińców w Polsce, były miejscem organizacji ważnych dla społeczności ukraińskiej przedsięwzięć.

Realizacja zadania polegała na inicjowaniu i realizacji różnych form całorocznej działalności edukacyjnej, kulturalno-oświatowej, popularyzatorskiej i popularnonaukowej (m.in. organizowanie spotkań rocznicowych i integracyjnych, obozów i kolonii, imprez artystyczno-edukacyjno-sportowych dla dzieci, młodzieży i studentów, przeglądów twórczości artystycznej, przedsięwzięć o zasięgu lokalnym oraz regionalnym, koncertów i spotkań integracyjnych z okazji świąt narodowych i religijnych, spotkań tematycznych i okolicznościowych, seminariów, prezentacji filmów, książek i czasopism).

Ze względu na ogólnoswiatową pandemię wirusa COVID-19 praktycznie wszystkie działania w ramach zadania w roku 2020 były w znacznym stopniu utrudnione (często także niemożliwe do realizacji). Ostateczny kształt poszczególnych przedsięwzięć, ale także niejednokrotnie zmiana kalendarza ich realizacji bądź decyzje o ich odwołaniu, były wynikiem dostosowywania się do określonych ograniczeń ogłaszanych na szczeblu centralnym, tj. kwarantanny ogólnopolskiej, konieczności zachowywania dystansu społecznego, ale także przepisów, zaleceń służb sanitarnych na szczeblu regionalnym.

Działania realizowane były w sferze edukacji, ochrony dziedzictwa kulturowego mniejszości ukraińskiej, promowania i upowszechniania tradycyjnej i współczesnej kultury ukraińskiej, dialogu międzykulturowego oraz wiedzy na temat ważnych historycznych i współczesnych aspektów funkcjonowania mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce.

Zadanie było realizowane poprzez:

1) Prowadzenie różnych form amatorskiej i profesjonalnej działalności artystycznej zespołów oraz solistów działających przy Związku poprzez organizację koncertów, prób i warsztatów artystycznych, pomoc instruktorsko-metodyczną i lokalową zespołom artystycznym, grupom twórczym, a także artystom indywidualnym.

OKU są miejscem stałych prób amatorskich zespołów artystycznych mniejszości ukraińskiej. W pierwszych miesiącach roku próby oraz warsztaty dla członków zespołów odbywały się m.in. w:

- OKU w Elblągu – kabaret „Horpyńka”;
- OKU w Gdańsku – teatr „Navpaky”, zespół „Harazd”, zespół dziecięcy „Mełodyka”, trio „Wodohraj”, chór młodzieżowy „Wyrj”;
- OKU w Mokrem – zespół „Spiwanka”.

2) Organizowanie ważnych dla społeczności regionalnej i lokalnej przedsięwzięć kulturalnych promujących kulturę ukraińską we współpracy z innymi podmiotami wyróżniającymi dorobek mniejszości ukraińskiej:

- XI Przegląd kolęd, wertepów i szczeniwek – z udziałem dzieci z województwa warmińsko-mazurskiego w Węgorzewie (8 lutego);
- „Mini-Barwy Kultury Ukraińskiej” w Baniach Mazurskich (23 sierpnia) – koncert z udziałem czterech zespołów połączony z degustacją tradycyjnej kuchni ukraińskiej. W związku z ograniczeniami wynikającymi z epidemii przedsięwzięcie odbyło się na terenie należącym do Cerkwi greckokatolickiej (stąd też nazwa „mini”), a nie jak dotychczas – na scenie plenerowej;
- „Ukraińska Kultura” w Stargardzie Szczecińskim – przedsięwzięcie współorganizowane przez Koło ZUwP (23 sierpnia) – koncert w wykonaniu Ukraińskiego Chóru Męskiego „Żurawli”;
- XXIII Dni Kultury Ukraińskiej w Szczecinie (22–23 sierpnia) – w ramach przedsięwzięcia odbyły się trzy koncerty muzyki klasycznej w wykonaniu artystów z Polski i Ukrainy (soliści oraz Ukraiński Chór Męski „Żurawli”);
- „Spotkania Kultur” w Koszalinie (12 września) – otwarty koncert na Rynku Staromiejskim w Koszalinie z udziałem pięciu zespołów i solistki – prezentacja dorobku artystycznego mniejszości na-

rodowych i etnicznych mieszkających w Koszalinie i na Pomorzu Środkowym. Koncertowi towarzyszyły kiermasz rękodzieła ludowego i atrakcje dla dzieci;

- Etno Spotkania (15 sierpnia) – zorganizowane przy Gminnym Ośrodku Kultury w Kruklankach;
- XVII „Biografie Gdańskie – Dni Mniejszości Narodowych – online” (28–29 listopada);
- „XXV Inauguracja sezonu kulturalnego Ukraińców Warmii i Mazur” w Srokowie (26 września) – przedsięwzięcie zbiegło się z jubileuszem 30-lecia powstania Związku Ukraińców w Polsce i poprzedzone było prezentacją wystawy pt. „Mieliśmy zniknąć”;
- XVII Przegląd Ukraińskiej Poezji Śpiewanej oraz Piosenki Autorskiej i Współczesnej” (online) w Olsztynie (22 grudnia);
- IX edycja Festiwalu „Viva Ukraina Viva Polonia” we Wrocławiu w formie hybrydowej (17 października). W ramach festiwalu odbyły się: warsztaty taneczne tańców polskich i ukraińskich realizowane przez ZPiT „Wrocław” oraz choreografów ze ZUwP Koło we Wrocławiu, pokaz strojów ludowych oraz „Koncert na jedną parę” i koncert zespołu „Horpyna” z Olsztyna, a także pokaz tradycji kozackich w wykonaniu grupy rekonstrukcyjnej „Ataman”;
- Ogólnopolski Konkurs Plastyczny „Ridni zemli didusiw mojimy oczyma” („Ziemie ojczyste dziadków moimi oczyma”) w Koszalinie. Z przesłanych prac przygotowano wystawę pokonkursową udostępnioną publiczności w OKU w Koszalinie od 28 grudnia).

3) Promowanie współczesnej literatury w języku ukraińskim z Ukrainy oraz rodzimej twórczości literackiej poprzez:

organizację konkursów recytatorskich i poezji śpiewanej, m.in.:

- XVI Konkursu recytatorskiego im. Ulany Krawczenko w Przemyślu (14 lutego) – we współpracy z ZSO im. M. Szaszkiewicza w Przemyślu z udziałem uczniów języka ukraińskiego z Przemyśla, wsi Mokre i Kalników;
- IX Festiwal Piosenki Szkolnej im. Jarosławy Popowskiej online w Przemyślu (28 grudnia we współpracy z Funduszem Stypendialnym im. J. Popowskiej) – udział wzięło 38 dzieci z Podkarpacia;
- XII konkurs recytatorski „Poeci Ukrainy – online” (30 lipca), na który nagrania wideo z recytacją poezji w języku ukraiński nadesłało blisko 40 uczestników z całej Polski;
- XXXI Konkurs „Lubimo Ridnu Mowu” we Wrocławiu 28 listopada (w formie online). Tematyką konkursu była „Współczesna poezja ukraińska”. Uczestnikami były dzieci i młodzież z terenu Dolnego Śląska i Ziemi Lubuskiej uczące się języka ukraińskiego. Uczestnicy konkursu wystali nagrania deklamacji utworów drogą mailową – wpłynęło 31 zgłoszeń w czterech kategoriach wiekowych.

Laureaci oraz uczestnicy konkursów otrzymali nagrody rzeczowe oraz upominki i dyplomy.

organizację spotkań literackich, prelekcji, promocji publikacji w języku ukraińskim, m.in.:

- 27 lutego w Przemyślu odbyła się prezentacja książki w języku ukraińskim prof. S. Zabrowarnego „Z chroniky Narodnoho Domu w Peremyszli (1901–1945)” i spotkanie z autorem (publikacja ukazuje proces tworzenia „Narodnego Domu” i pierwsze pół wieku jego działalności);
- 21 lutego w Przemyślu odbyła się prezentacja wydawanego we Lwowie miesięcznika „Lokalna istorija” i spotkanie z twórcami pisma, m.in. redaktorem naczelnym Witalijem Laską.

4) Organizowanie w różnych formach całorocznych zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży, w tym zajęć edukacyjnych z elementami nauki języka, etnografii, folkloru, geografii, historii Ukrainy oraz literatury, zajęć integracyjnych oraz warsztatów artystycznych i rękodzieła (ze względu na stan zagrożenia epidemiologicznego – częściowo w formacie online):

- w OKU w Gdańsku – 8 wideo-lekcji języka ukraińskiego w ramach cyklu „Ukraińskie klimaty” (czerwiec–grudzień);
- w OKU w Przemyślu – trzy spotkania „Klubu rodzinnego”, w czasie którego dzieci brały udział w grach i zabawach integracyjnych, a także tworzyły prace plastyczne. Były to też ważne spotkania dla młodych rodziców, którzy w języku ukraińskim rozmawiali o wychowaniu i edukacji dzieci;

- konkurs rysunku „Narodnyj Dim w mojij ujawi” („Narodny Dom” w mojej wyobraźni), na który prace zgłosili uczniowie z Przemyśla i Kalnikowa. Zakładamy, że konkurs na stałe wpisze się w działalność ZUwP, ponieważ jest ciekawym przejawem budowania związku z „Narodnym Domem” wśród młodego pokolenia i zachęca do poznawania historii tego ważnego dla społeczności ukraińskiej miejsca;
- VII Ogólnopolski konkurs rysunkowy dla dzieci „Taras Szewczenko – nasz przyjaciel” (we współpracy z SP nr 8 im. Łesi Ukrainki z Ukraińskim Językiem Nauczania w Bartoszycach – na konkurs nadesłano 170 prac z całej Polski; uczestnicy otrzymali upominki i nagrody rzeczowe oraz dyplomy;
- w OKU w Giżycku w ramach zimowiska „Ferie z kultura ukraińską” (20–31 stycznia) z udziałem dzieci z Oddziału Mazurskiego przeprowadzono zajęcia z muzyki i rytmiki, plastyczne, taneczne, z nauki języka, własnoręczne przygotowanie strojów i scenografii na występ;
- OKU w Szczecinie – w ramach cyklu „Zwyczaj i obrzędowość” poprzedzone prelekcjami warsztaty pisania pisanek, wyszywania, przygotowania lalki-„motanki” w formacie online (maj–lipiec);
- OKU w Koszalinie – „Piknik integracyjny dla dzieci” (12 września) oraz „Spotkanie integracyjne dla dzieci” (4 lipca), „Nauczanie języka ukraińskiego” (całoroczne zajęcia w siedzibie OKU oraz online);
- w OKU we Wrocławiu zorganizowano konkurs fotograficzny „Mój, Twój, Nasz Wrocław”. Zadaaniem uczestników konkursu było przesłanie zdjęcia dokumentującego osoby w wyszywanych strojach w miejscach Wrocławia, które są dla nich bliskie/atrakcyjne. Wpłynęło 130 prac od 53 uczestników. 24 czerwca podczas rozdania nagród odbył się mini-koncert ZPiT „Wrocław”. Gośćmi honorowymi byli Jacek Sutryk – prezydent Wrocławia, Olga Tokarczuk – pisarka, laureatka Nagrody Nobla, Igor Dzik – Konsul Honorowy Ukrainy. Z nagrodzonych prac powstały albumy pamiątkowe, a miasto Wrocław zorganizowało dwutygodniową wystawę na ulicy Świdnickiej przy okazji rocznicy odzyskania przez Ukrainę niepodległości;
- w OKU w Mokrem – „Zymowi Wizerunki” (1 lutego) – przedsięwzięcie integracyjne i zabawa karnawałowa dla dzieci z punktów nauczania języka ukraińskiego z terenu powiatu sanockiego;
- w OKU we Wrocławiu – cykl zajęć warsztatowych i spotkań integracyjnych w ramach „Programu integracyjnego – Ruska 46a” – finansowany z innych źródeł. W ramach działań odbyły się m.in.: warsztaty języka ukraińskiego, wokalne, taneczne, etnograficzne, z historii i sztuki Ukrainy, poznawczo-rozwojowe, „Andrzejki”, „Mikołajki”, warsztaty/animacje dla dorosłych (ich tematyką były: „Ogród i balkon”, „Pierniki Świąteczne i Stroiki Świąteczne”, „Święto Dyni”, „Człowiek – Orkiestra”, „Poradnik – jak wydobywać emocje”, „Gra miejska – Wrocławskie Krasnale”, „Jak kulturalnie spędzić czas nie wychodząc z domu”);
- w OKU we Wrocławiu zorganizowano konkurs „Kolędą Wyszywane”. Jego uczestnicy mieli za zadanie nagrać wykonanie kolędy sobie bliskiej, występując przy tym w stroju wyszywanym i przesłać to nagranie do organizatora konkursu. Nadesłano 21 zgłoszeń, 29 grudnia 2020 roku odbyły się obrady jury, podczas których wyłoniono laureatów. Nagrodami w konkursie były karty do salonów Empik oraz wyszywane pamiątkowe obrazy;
- wirtualne zakończenie roku szkolnego w MPNJIKU – koncert wideo, odbiór świadectw, dyplomów i upominków książkowych (21.06.2020 r.) w Gdańsku;
- od września (w większości online) w OKU w Przemyślu odbywał się kurs języka ukraińskiego dla dorosłych i dzieci (miał otwartą formułę i brały w nim udział zarówno osoby niezwiązane ze środowiskiem ukraińskim, jak również osoby mające ukraińskie pochodzenie, które chcą poznać język swoich przodków).

W czasie zadania zrealizowane były również zajęcia pozaszkolne w ramach skautingu – różne formy edukacji całorocznej prowadzone przez „PŁAST” – Ukraińską Organizację Skautową w Polsce, w tym: zajęcia całoroczne w Warszawie, Wrocławiu i Lublinie (także online); „Akcje Płastowe” – przedsięwzięcia odbywające się w ciągu roku szkolnego, a mające na celu zintegrowanie młodego pokolenia przedstawicieli mniejszości ukraińskiej w Polsce oraz zapoznanie i poszerzanie wiedzy z kultury ukraińskiej, folkloru, języka oraz historii Ukrainy.

W ramach „Akcji” zorganizowano: VIII Krajowy Płastowy Rajd (26–27 września w Beskidzie Żywieckim), w styczniu i grudniu Przekazanie Betlejemskiego Świątecznego Pokoju (m.in. w Przemyśle, Rzeszowie, Lublinie, Warszawie, Górowie Iławeckim, Łęborku, Gorzowie Wlkp., Białymstoku, Lublinie).

5) Zorganizowanie ważnych dla społeczności ukraińskiej w Polsce rocznicowych i okolicznościowych spotkań, koncertów, wystaw służących integracji lokalnych społeczności ukraińskich, aktywizacji środowiska, poszerzeniu wiedzy na temat postaci, wydarzeń, instytucji, które odegrały znaczącą rolę w zachowaniu języka ukraińskiego, wzmacnianiu poczucia przynależności do wspólnoty językowej i kulturowej, m.in.:

1) w rocznicę urodzin ukraińskiego wieszczki Tarasa Szewczenki:

- w marcu planowano realizację w Przemyśle koncertu szewczenkowskiego „Od Szewczenki do Zabuzko” w wykonaniu duetu Sióstr Telniuk z Kijowa, jednak w związku z epidemią został on odwołany. Koncert odbył się jednak w formule online 5 listopada 2020 roku. Artystki zagrały koncert w Kijowie, który był transmitowany w czasie rzeczywistym na profilu Facebook Związku Ukraińców w Polsce. Wydarzenie miało kilkanaście tysięcy odbiorców;
- 7 czerwca w świetlicy cerkwi greckokatolickiej w Kętrzynie zaprezentowano wystawę reprodukcji grafik Tarasa Szewczenki pn. „T. Szewczenko – mistrz słowa i pędzla”;
- 21 czerwca w Olsztynie przy współudziale parafii greckokatolickiej zorganizowano koncert szewczenkowski w wykonaniu solistów zespołu „Suzirjaczko”, lirnika Serhija Petryczenki oraz wystawę grafiki poety. Koncert można było obejrzeć online;
- 23 maja w OKU w Gdańsku zorganizowano dzień pamięci Tarasa Szewczenki – 139. rocznica przeniesienia prochów poety z Petersburga do Kaniowa, film wideo i pokaz slajdów z koncertów w latach 2012–2019 zamiast planowanego kwietniowego koncertu szewczenkowskiego);

2) uroczystości w rocznicę odzyskania niepodległości przez Ukrainę:

- w Przemyśle na terenie należącym do Cerkwi Greckokatolickiej odbył się tradycyjny Piknik (22.08.2020) połączony z występem zespołu „Krajka”, warsztatami integracyjno-edukacyjnymi dla dzieci (m.in. kolorowanie papierowych wyszywanek) oraz wystawą prac konkursu rysunkowego „Narodnyj Dim w mojij ujawi”. Natomiast 24 sierpnia 2020 roku odbyła się tradycyjna modlitwa za Ukrainę i naród na Ukraińskim Cmentarzu Wojennym w Przemyśle-Pikulicach ze złożeniem kwiatów przy głównej mogile żołnierzy URL;
- 23 sierpnia w Gdańsku z okazji Dnia Flagi Ukraińskiej oraz 29. rocznicy Niepodległości Ukrainy odbyły się uroczystości pod pomnikiem św. Włodzimierza Wielkiego z udziałem miejscowej społeczności oraz dyplomatów;
- 23 sierpnia w Baniach Mazurskich odbył się koncert poświęcony rocznicy Niepodległości;
- 23 sierpnia w Koszalinie na terenie parafii greckokatolickiej odbył się koncert poświęcony rocznicy Niepodległości z udziałem czterech zespołów/solistów połączony z zajęciami edukacyjnymi i integracyjnymi dla dzieci i dorosłych. Koncert udostępniono w serwisie YouTube oraz portalu społecznościowym FB;
- 23 sierpnia rocznicy Niepodległości Ukrainy poświęcony był koncert Ukraińskiego Chóru Męskiego „Żurawli” w ramach XXIII Dni Kultury Ukraińskiej w Szczecinie;
- 14 sierpnia we Wrocławiu odsłonięto na ulicy Świdnickiej wystawę fotograficzną poświęconą 29. rocznicy Niepodległości Ukrainy pt. „Mój, Twój, Nasz Wrocław” prezentującą rezultaty konkursu fotograficznego;

3) w rocznicę urodzin i śmierci ważnych postaci z dziedziny kultury, oświaty:

- 7 marca 2020 roku odbyła się tradycyjna modlitwa w rocznicę urodzin kompozytora hymnu ukraińskiego ks. M. Werbyckiego w miejscu jego urodzin w Jaworniku Ruskim oraz miejscu spoczynku w Młynach. W wydarzeniu wzięli udział m.in. przedstawiciele władz samorządowych, lokalnych i obwodowych oraz administracji obwodowych Ukrainy Zachodniej, a także osoby prywatne z Pol-

ski i Ukrainy i przedstawiciele placówek dyplomatycznych Ukrainy. Uroczystościom (współtworzonym przez duchowieństwo greckokatolickie w porozumieniu z duchowieństwem rzymskokatolickim, które jest dysponentem obiektów) zawsze towarzyszy możliwość zwiedzania zabytkowych cerkwi w tych miejscowościach, co ma znaczny wymiar edukacyjny i służy umacnianiu tożsamości mniejszości ukraińskiej. W uroczystościach wzięło udział kilkaset osób, w tym członków różnych stowarzyszeń z Polski i Ukrainy;

– 22 grudnia 2020 roku w Przemyślu odbyły się prelekcje online „Iwan Franko – w kręgu Rusinów, Polaków i Żydów” poświęcone postaci wybitnego pisarza, poety, tłumacza i działacza ukraińskiego. O jego związkach z Przemyślem opowiedzieli dr hab. prof. UJ Tomasz Pudłocki oraz Iwan Matkowski. W ramach wydarzenia odbyła się również prezentacja jednoimiennego wydania;

– z okazji 160. urodzin przemyskiej poetki Ulany Krawczenko na platformie zoom odbył się wykład „Ulana Krawczenko – życie i twórczość”, który wygłosiła dr Ruslana Kramar z Uniwersytetu Warszawskiego (29.12.2020). Wydarzenie było współtworzone przez przemyski oddział Ukraińskiego Towarzystwa Nauczycielskiego. W imieniu organizatorów część spotkania przeznaczoną na pytania od uczestników poprowadziła Urszula Bodnar. Ulana Krawczenko jest ważną dla tożsamości przemyskich Ukraińców postacią, o czym świadczy zaangażowanie środowiska nauczycielskiego w remont jej grobowca na cmentarzu w Przemyślu przed kilkoma laty. Do realizacji spotkania użyto zakupionej kamerki internetowej;

4) w 30. rocznicę działalności Związku Ukraińców w Polsce:

– w ramach XXV Inauguracji sezonu kulturalnego Ukraińców Warmii i Mazur w Srokowskim Ośrodku Kultury otwarto wystawę pt. „Mieliśmy zniknąć” (26 września). Wystawa była również prezentowana 10 października na święcie parafialnym Parafii Greckokatolickiej pw. Pokrowy Matki Bożej w Olsztynie;

– OKU w Białym Borze zorganizował 30 grudnia (w Domu Parafialnym przy cerkwi) wernisaż wystawy pn. „Nasze dokonania” przedstawiającej najważniejsze wydarzenia z trzydziestolecia działalności Koła Związku w Białym Borze, gdzie znajduje się Szkoła Podstawowa im T. Szewczenki i Liceum z UJN oraz pierwszy w Polsce pomnik T. Szewczenki;

5) w rocznicę Wielkiego Głodu w Ukrainie z lat 1932–1933:

– w Dzień Pamięci o ofiarach Wielkiego Głodu (28 listopada) odbyły się uroczystości żałobne – panichidy – w intencji ofiar tych tragicznych wydarzeń. Spotkania modlitewne (z udziałem duchowieństwa, dyplomatów Ukrainy, przedstawicieli władz lokalnych) połączone z zapaleniem i złożeniem zniczy pod pomnikami odbyły się m.in. w soborze metropolitalnym UKGK w Przemyślu, na Cmentarzu Prawosławnym na warszawskiej Woli, na Cmentarzu Łostowickim w Gdańsku oraz w: Krakowie, Giżycku, Wrocławiu i Szczecinie;

6) w rocznicę ustanowienia Ukraińskiej Republiki Ludowej 22 stycznia 1918 roku oraz połączenia się 22 stycznia 1919 roku dwóch państw ukraińskich – Ukraińskiej Republiki Ludowej i Zachodnio-Ukraińskiej Republiki Ludowej, tzw. Swiata Złuky – Deń Sobornosti (Święta Zjednoczenia) odbyły się uroczystości:

– razem z przedstawicielem Konsulatu Honorowego Ukrainy społeczność Podkarpacia złożyła kwiaty i znicze na grobach żołnierzy URL w Przemyślu i Łańcucie;

– z udziałem dyplomatów Konsulatu Ukrainy w Gdańsku;

– z udziałem dyplomatów Ambasady Ukrainy na Cmentarzu Prawosławnym w Warszawie;

6) Promowanie kultury ukraińskiej przy pomocy różnorodnych działań, m.in. poprzez:

organizację wystaw:

– prac Aleksandra Chylaka „Ukraińskie cerkwie na łemkowszczyźnie” (wernisaż 12 stycznia w Przemyślu),

– współczesnej ikony pt. „Silentium” autorstwa Danyły Mowczana połączonej ze spotkaniem z twórcą (wernisaż 11 lutego w Przemyślu);

organizację pokazów filmów:

- 24 stycznia 2020 roku w „Narodnym Domu” odbył się pokaz filmu w technologii Virtual Reality pt. „Szepty”, opowiadający o dawnych wierzeniach ukraińskich (w filmie wystąpił chór katedry greckokatolickiej w Przemyślu),
- 21 lutego w OKU w Zielonej Górze odbył się pokaz filmu „Zaboronenyj” o życiu poety Wasyla Stusa oraz spotkanie z reżyserem Romanem Browką,
- w OKU w Wałczu z wykorzystaniem rzutnika multimedialnego zakupionego w ramach zadania;
- Objazdowy Festiwal Filmów Dokumentalnych Watch Docs Prawa człowieka w filmie w październiku w OKU w Przemyślu;

koncerty, m.in.:

- koncert i spotkanie z zespołem „Szyrokyj Łan” w Szczecinie (22 lutego), w Gdańsku (26 lutego) i Olsztynie (28 lutego),
- 19 stycznia – koncert noworoczny w wykonaniu kwartetu bandurzystek: Oksany Kołomijec, Ołeny Nikołenko, Iryny Płachtij, Łesi Stefanko oraz skrzypka, solisty Lwowskiej Filharmonii Narodowej Andrija Kusznira – w cerkwi oo. bazylianów w Przemyślu,
- 28 stycznia – grupa wokalna śpiewu archaicznego pod kierownictwem T. Nakoniecznej razem z przewodniczącym oddziału przemyskiego ZUwP wzięła udział w spotkaniu świątecznym w Kole Gospodyń Wiejskich w Nienadowej prezentując kolędy ukraińskie, opowiadając o tradycjach ukraińskich oraz o działalności Związku,
- 6 grudnia w „Narodnym Domu” odbył się koncert kolęd (transmisja na żywo w Internecie) w wykonaniu znanej śpiewaczki Julii Doszny oraz lutnisty Antoniego Pilcha ukazujący bogactwo kolęd ukraińskich wskrzeszonych przez duet z zapisów Oskara Kolberga i Jerzego Bartmińskiego,
- 28 grudnia odbył się koncert trio „Wernyhora” z Sanoka prezentujący ukraińską muzykę Bojkowszczyzny, który był transmitowany na żywo ze sceny „Narodnego Domu” (datę koncertu zmieniono ze względu na podejrzenie zakażenia koronawirusem jednego z członków zespołu);

prelekcje i konferencje na tematy związane z szeroko rozumianą kulturą i sztuką oraz relacjami polsko-ukraińskimi (w formacie online lub hybrydowym):

- 16 lipca – wykład prof. dr. hab. Tomasza Pućłockiego (UJ) „Kulturotwórcza rola nauczycieli gimnazjum ukraińskiego w Przemyślu w latach 1895–1914” w „Narodnym Domu” w Przemyślu,
- 31 lipca – wykład Grażyny Niezgody „O przemyskich artystkach i nie tylko” traktujący o Olenie Kulczyckiej (w „Narodnym Domu” w Przemyślu),
- 28 sierpnia – wykład dr Olgi Solarz (PWSW w Przemyślu) o wierzeniach ukraińskich na pograniczu związanych z oczami,
- 26 września w Szczecinie – konferencja i wystawa pt. „W poszukiwaniu przestrzeni wolności. Ukraińcy w Polsce w latach 80. XX wieku” przypominające wkład Ukraińców w proces budowania wolnej Polski, pokazujące historię obecności w Polsce powojennej mniejszości ukraińskiej od połowy lat 40. XX wieku po wybory 4 czerwca 1989 roku. Udział wzięli m.in. Konsul Ukrainy w Gdańsku Lew Zacharczyszyn, prezes ZUwP Piotr Tyma, prof. Igor Hałagida, prof. Arkadiusz Słabig, dr Dorothea Kowalewska, Magdalena Semczyszyn, Michał Siedziako;

prezentacje:

- udział społeczności z różnych regionów w ogólnopolskiej akcji internetowej flash mob na „Dzień wyszywania” – 21 maja,
- spotkanie integracyjne „Domiwka Kafe” – prezentacja na temat miast i regionów Ukrainy w Gdańsku – 16 lutego,
- stała prezentacja muzealna kolekcji strojów ludowych i wyposażenia domu „Depozyty Pamięci” oraz jej multimedialna wersja – przy pomocy urządzenia interaktywnego Edu-box w OKU w Szczecinie,

– w dniach 23 i 28 grudnia 2020 roku w Przemyślu w „Narodnym Domu” zrealizowano profesjonalną sesję fotograficzną (łącznie ponad 16 godzin) dokumentowania ukraińskich strojów ludowych (kompletne ubiory, elementy strojów) wytworzonych na ziemiach ojczystych mniejszości ukraińskiej w Polsce przed 1947 rokiem. Niektóre z uwiecznionych na zdjęciach strojów mają ponad 100 lat i są przechowywane jak rodzinne skarby.

Część zdjęć została opublikowana w zasobach informacyjnych Związku (<https://www.facebook.com/narodnyj.dim/posts/1318748178460747>, <http://zup.ukraina.com.pl>).

Modelkami i modelami byli młodzi członkowie społeczności ukraińskiej (z Przemyśla, Kalnikowa i Chotyńca), co miało bardzo ważny wymiar edukacyjny oraz umacniający poczucie ukraińskiej tożsamości zarówno wśród młodzieży, jak i starszych odbiorców. Niektórzy uczestnicy projektu pozowali w strojach dziadków lub pradziadków. Stroje zostały sfotografowane tak, aby możliwe było odtworzenie wzorów i wyszycia koszul. Dzięki takiemu działaniu udało się utrwalić stare, często znajdujące się w złym stanie, stroje ludowe mniejszości ukraińskiej z Polski. Pozytywnym efektem realizacji zadania jest fakt, iż po jego nagłośnieniu zgłosiły się osoby z różnych regionów Polski chcące przekazać do udokumentowania rodzinne wyszywanki. W związku z tym planuje się kontynuację sesji fotograficznej w roku 2021.

Pozyskany materiał będzie wyjściowym dla realizacji w przyszłych latach kolejnych etapów, tj. kolejnej sesji zdjęciowej, skatalogowania i pełnego opisanie, stworzenia multimedialnej wystawy z możliwością stałego udostępnienia publiczności, a także wydania w formie publikacji – albumu.

7) Organizowanie i współuczestniczenie w uroczystościach rocznicowych w miejscowościach ważnych dla tożsamości społeczności ukraińskiej, m.in.:

– w miejscu dawnego Centralnego Obozu Pracy Jaworzno 12 września odbyły się uroczystości religijne z udziałem rodzin byłych więźniów i ofiar obozu z Polski oraz delegacji społeczności ukraińskiej,

– uroczystości religijne i spotkania w miejscach związanych z historią Ukraińców z Polski – wyjazdy i uroczystości w miejscach tragicznych wydarzeń z czasów II wojny światowej i okresu powojennego z udziałem głównie byłych mieszkańców, delegacji ZUwP, władz samorządowych i wojewódzkich oraz dyplomatów. Spotkania odbyły się m.in. w: Berezce (17 maja), Pawłokomie (7 marca), Jaworniku Ruskim, Łazach (27 września, nabożeństwo na ruinach cerkwi po raz pierwszy od akcji „Wisła”), Małkowicach (17 maja), Piskorowicach (17 maja), Wierzbicy, Uluczu (7 czerwca), Zawadce Morochońskiej (9 sierpnia), Żurawcach (26 września), Nowym i Starym Lublińcu (22–23 sierpnia), Siedliskach (31 maja). Spotkaniom towarzyszyło porządkowanie cmentarzy ukraińskich w tych miejscowościach. Takie spotkania na „ridnych zemlach”, czyli na ziemi ojczystej, są bardzo ważne dla kultywowania pamięci o historii społeczności i budowania więzi z Małymi Ojczyznami. Wspierają one dialog międzypokoleniowy i służą naturalnemu przekazywaniu opowieści o tych miejscowościach. Mają wymiar edukacyjny, ponieważ poznajemy historię tych miejsc, a jednocześnie pomagają zachować dziedzictwo np. poprzez uporządkowanie cmentarzy.

Z okazji przypadającej w 2020 roku rocznicy Bitwy Warszawskiej zorganizowano uroczystości religijne i spotkania w miejscach internowania i spoczynku żołnierzy wojsk atamana Symona Petlury – sojuszników Polski w wojnie z bolszewikami z udziałem oficjalnych gości i delegacji z Polski i Ukrainy, członków rodzin żołnierzy URL i ZURL:

– w Pikulicach k. Przemyśla – 14 czerwca 2020 roku odbyła się tradycyjna panichida (której przewodniczyło duchowieństwo greckokatolickie) w Przemyślu-Pikulicach na mogile żołnierzy wojsk atamana Symona Petlury (Ukraiński Cmentarz Wojenny). W tym roku w związku z pandemią nie było gości z Ukrainy oraz procesji z greckokatolickiego soboru metropolitalnego w Przemyślu. Oprawę muzyczną zapewnił chór wspomnianego soboru. W uroczystości wzięli udział (oprócz działaczy ZUwP) m.in.: pełnomocnik wojewody podkarpackiego ds. mniejszości narodowych i etnicznych Małgorzata Majka-Onyszkiewicz, przedstawiciel Urzędu Marszałkowskiego województwa

podkarpackiego, konsul generalny Ukrainy w Lublinie Wasyl Pawluk, konsul honorowy Ukrainy w Przemyślu Aleksander Baczyk, inni dyplomaci ukraińscy, delegacja starostwa przemyskiego, członkowie rodzin żołnierzy URL. Delegacje tradycyjnie składały kwiaty i znicze pod krzyżem na mogile;

– 4 lipca na Ukraińskim Cmentarzu Wojskowym w Aleksandrowie Kujawskim z udziałem m.in. władz lokalnych, Konsula Ukrainy w Gdańsku, przedstawicieli ZUwP m.in. z Gdańska, Olsztyna, Białego Boru odbyła się Wspólna Modlitwa Polaków i Ukraińców przy Kozackiej Mogile ku czci pamięci zmarłych żołnierzy URL przebywających w obozie internowania w Aleksandrowie Kujawskim;

– 21 sierpnia 2020 roku odbyło się uroczyste odsłonięcie dokończonego – dzięki staraniom ZUwP przy finansowaniu Ambasady Ukrainy – cmentarza żołnierzy petlurowskich w Łańcucie. W wydarzeniu wzięli udział m.in. marszałek Sejmu RP Ryszard Terlecki, ambasador Ukrainy Andrij Deszczycia wraz z korpusem dyplomatycznym, przedstawiciele wojewody podkarpackiego, szef ukraińskiego IPN Anton Drobowycz, władze samorządowe obwodu lwowskiego, delegacje ZUwP z Warszawy, Przemyśla, Rzeszowa, Jarosławia, płastuni z Rzeszowa, duchowieństwo polskie i ukraińskie,

– Związek angażował się również w akcję skautową „Płomień Braterstwa” (14 sierpnia), organizowaną przez Płast oraz ZHP (polegającą na zapaleniu znicza pamięci na mogiłach żołnierzy atamana Petlury spoczywających na terytorium Polski oraz mogiłach żołnierzy polskich poległych w walkach z bolszewikami na terenie Ukrainy). Uroczystości odbyły się w 33 miejscowościach na terenie Polski oraz siedmiu w Ukrainie, m.in. w: Warszawie, Przemyślu, Łańcucie, Białymstoku, Krakowie, Kętrzynie, Górowie Iławeckim, Gdyni, Szczecinie, Aleksandrowie Kujawskim, Wrocławiu;

– 11 września w „Narodnym Domu” w Przemyślu w trybie hybrydowym (dla publiczności na sali teatralnej oraz dla publiczności na platformie zoom) zostały wygłoszone referaty traktujące o genezie sojuszu Piłsudski–Petlura, ukraińskim kontekście Bitwy Warszawskiej. Referaty wygłosili: prof. Roman Drozd (Akademia Pomorska w Słupsku) oraz prof. Igor Hałagida (Uniwersytet Gdański);

– 26 sierpnia odbyła się konferencja naukowa „100-lecie sojuszu polsko-ukraińskiego Piłsudski–Petlura. 100-lecie Bitwy Warszawskiej” w Bibliotece Publicznej w Koszalinie z udziałem prof. Romana Drozda z Akademii Pomorskiej w Słupsku oraz dr. Marka Kozubla z Instytutu Pamięci Narodowej;

– 13 sierpnia w Warszawie odsłonięto skwer im. generała Marka Bezruczki. Nadanie skwerowi imienia generała nastąpiło zgodnie z uchwałą Rady Miasta Stołecznego Warszawy na wniosek Społecznej Inicjatywy Opieki nad Mogiłami Żołnierzy armii URL w Warszawie, w skład której wchodzi m.in. działacze ZUwP. W uroczystościach udział wzięli m.in. członkowie rodziny generała, wicemarszałek Sejmu Małgorzata Gosiewska, szef Kancelarii Prezydenta Krzysztof Szczerski, wicemarszałek Senatu Gabriela Morawska-Stanecka, prezes ZUwP;

– 15 sierpnia 2020 roku odbyło się otwarcie wystawy „Za naszą i Waszą wolność” – ukraińsko-polski sojusz 1920 roku na ogrodzeniu parku Łazienki Królewskie w Warszawie z udziałem ambasadora Ukrainy A. Deszczyci, prezesa Fundacji Solidarności Międzynarodowej Rafała Dzieciotowskiego, prezesa ZUwP P. Tymy, dyplomatów, przedstawicieli polskich władz państwowych i samorządowych. Wystawa wydana została także w formie broszury;

– 17 sierpnia w Warszawie współorganizowano prelekcję online „Sojusz polsko-ukraiński 1920 r. Bitwa Warszawska – fakty, oceny” z udziałem dr. Andrija Rukkasa (Uniwersytet im. Tarasa Szewczenki w Kijowie) i prof. Romana Wysockiego (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej), rozmowę prowadziła redaktor Agnieszka Lichnarowicz, dziennikarka radio TOK FM.

8) Wspólnie z Ukraińskim Towarzystwem Nauczycielskim podejmowano działania służące rozwojowi szkolnictwa w języku ukraińskim i edukacji pozaszkolnej, m.in. poprzez wspieranie nadzoru metodycznego, współpracę z placówkami doszkalającymi pedagogów, publikację i pozyskiwanie materiałów pomocniczych dla nauczycieli, prowadzenie lekcji języka ukraińskiego w Międzyszkolnych Punktach Nauczania Języka Ukraińskiego, współorganizowanie kursów, konferencji, semina-

riów (m.in. 27 listopada konferencja online w Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie).

9) Zorganizowanie spotkania z parlamentarzystami, dziennikarzami, ekspertami, samorządowcami, oficjalnymi przedstawicielami państwa ukraińskiego, przedstawicielami innych mniejszości narodowych i etnicznych z Polski oraz z obywatelami Ukrainy przebywającymi w Polsce, m.in.: 21 sierpnia w Łąncucie z szefem Ukraińskiego Instytutu Pamięci Narodowej Antonem Drobowyczem, 27 lipca – spotkanie z ministrem spraw zagranicznych Ukrainy Dmytrem Kułebą w Warszawie.

10) Prowadzenie bibliotek oraz czytelni z literaturą ukraińską, nagraniami muzycznymi i filmami (CD i DVD), prasą i czasopismami – wzbogacano je także o kolejne pozycje, m.in.: wydawano biuletyn informacyjny „Domiwka info” w Gdańsku, OKU w Szczecinie wydał album prezentujący muzealną kolekcję strojów ludowych i wyposażenia domu „Depozyty Pamięci. Kolekcja haftów ze zbiorów Związku Ukraińców w Polsce oddział Szczecin”.

11) Inicjowanie realizacji projektów służących zachowaniu, dokumentowaniu i popularyzacji zabytków ukraińskiej kultury materialnej zlokalizowanych na terenie Polski, w tym projektów renowacji zaniedbanych cmentarzy, małej architektury sakralnej z organizacjami pozarządowymi (m.in. Politechniką Lwowską, organizacją skautową „Płast” z Ukrainy). W ramach działań na początku lutego 2020 roku m.in. zorganizowano wspólnie z aktywistami z Warszawy, Przemyśla i Lublina symboliczne spotkanie w miejscu dewastacji oraz uporządkowano zniszczoną mogiłę w Monasterzu.

12) W ciągu roku w poszczególnych OKU gromadzono i archiwizowano materiały filmowe, edukacyjne oraz sporządzano dokumentację fotograficzną rejestrując na nośnikach elektronicznych ważne dla społeczności ukraińskiej wydarzenia.

13) Upowszechnianie w regionach zamieszkiwanych przez mniejszości narodowe i etniczne i migrantów wiedzy na temat praw mniejszości narodowych i etnicznych, ustawodawstwa krajowego i aktów międzynarodowych np. poprzez rozpowszechnienie dwóch tomów raportu *Mniejszość ukraińska i migranci z Ukrainy w Polsce. Analiza dyskursu* oraz dwóch numerów e-Newsletteru projektu *Monitorowanie i dokumentowanie przejawów dyskryminacji oraz mowy nienawiści wobec mniejszości ukraińskiej i migrantów z Ukrainy, interwencje prawne* (finansowane z innych źródeł).

14) Wzmacnianie tożsamości społeczności ukraińskiej w Polsce poprzez działania na rzecz budowania pozytywnego wizerunku Ukraińców, tradycji i kultury ukraińskiej w Polsce, propagowanie osiągnięć społeczności ukraińskiej wśród innych mniejszości oraz poza granicami kraju. Przedstawiciele ZUwP współpracowali z dziennikarzami krajowych i zagranicznych mediów, prezentowali szeroko rozumianą problematykę aktywności społeczności ukraińskiej w Polsce. W następstwie w polskich, ukraińskich i zachodnich mediach ukazały się materiały dziennikarskie ukazujące zarówno przedsięwzięcia kulturalne i edukacyjne realizowane przez ZUwP, ocenę zjawisk społecznych odnoszących się do sytuacji mniejszości ukraińskiej oraz migrantów z Ukrainy, jak i przejawów nietolerancji i mowy nienawiści (m.in.: „Gazeta Wyborcza”, „Dziennik Gazeta Prawna”, TVP Info, TVP Regionalna, Agencja Informacyjna UKRINFORM, tygodnik „Polityka”, „Życie Podkarpackie”, „Gazeta Olsztyńska”, tygodnik ukraiński „Nasze Słowo”, Radio TOK FM, Radio Svoboda).

15) Realizowanie projektów współpracy społeczności ukraińskiej z Polski z organizacjami pozarządowymi z Ukrainy (w dziedzinie edukacji, oświaty i kultury, pomocy humanitarnej) oraz instytucjami państwa ukraińskiego. 17 czerwca ZUwP we współpracy z Ukraińskim Uniwersytetem Katolickim i Instytutem Religii i Społeczeństwa m.in. zorganizował debatę online „Dzień Jacka Kuronia we Lwowie”.

16) Ośrodki, zgodnie z długoletnią tradycją, były miejscem zakorzenionych wśród członków społeczności ukraińskiej i cieszących się dużym zainteresowaniem spotkań integracyjnych organizowanych w okresie przed i po świętach Bożego Narodzenia, tzw. „małanek” i zabaw noworocznych, w tym m.in.: we Wrocławiu, w Koszalinie (11 stycznia), Słupsku (25 stycznia), Przemyślu (1 lutego), Koszalinie, Elblągu, Kętrzynie, Wałczu (8 lutego), Giżycku (22 lutego), kutii (spotkań wigilijnych) oraz przeglądów zespołów kolędniczych (w tym m.in. „XI Przegląd kolęd, wertepów i szchedriwek” w Węgorzewie z udziałem 11 zespołów i solistów – 8 lutego i w Przemyślu – 9 lutego), koncertów kolęd, m.in. w Wałczu, Miastku, Bytowie (12 stycznia), Przemyślu (19 stycznia), Koszalinie, Gdańsku (18 stycznia – kutia, „wspólne kolędowanie” z udziałem chóru „Wyrij” oraz trio „Wodohraj” i 26 stycznia – wertep w wykonaniu uczniów z Białego Boru), Kołobrzegu, Szczecinie (2 lutego), Trzebiatowie, Stargardzie, Ińsku (9 lutego), „Ekumeniczny koncert kolęd” w Giżycku (26 stycznia) z udziałem pięciu chórów, „Pożegnanie z kolędą” – koncert ukraińskich kolęd i szchedriwek w wykonaniu uczniów z Międzyszkolnego Punktu Nauczania Języka i Kultury Ukraińskiej oraz zespołów „Mełodyka”, „Wodohraj” i chóru „Wyrij” (9 lutego) w SP 57 w Gdańsku.

17) Ośrodki Kultury Ukraińskiej były też miejscem organizacji integracyjnych przedsięwzięć kulturalnych różnych mniejszości narodowych (m.in.: Dzień Jedności Chrześcijan – XVIII Radosne Kolędowanie” – spotkanie wigilijne mniejszości narodowych we Wrocławiu – 18 stycznia) oraz realizacji projektów podejmowanych przez grupy nieformalne wywodzące się ze społeczności ukraińskiej.

18) Dokonanie zakupu sprzętu, który ułatwił i podniósł poziom działań podejmowanych w pandemii. Ze środków dotacji zakupiono rzutnik multimedialny w celu organizacji pokazów filmów i innych multimediiów w OKU w Wałczu, gimbal (stabilizator obrazu niwelujący wstrząsy) oraz smartfon i kamerkę do transmisji internetowych w jakości Full HD dla OKU w Przemyślu. Sprzęt został użyty kilkakrotnie i nadal będzie używany w działaniach Związku. Staraliśmy się wybrać sprzęt w maksymalnie dobrej jakości przy jak najlepszej ofercie cenowej, co było trudnym wyzwaniem w okresie galopujących cen spowodowanych różnego rodzaju akcjami („czarny piątek”, „czarny weekend” itd.).

Zakupiony sprzęt pozwolił zrealizować wydarzenia, które miały dużą oglądalność, m.in.:

– 27 grudnia 2020 roku odbyła się wycieczka (w języku ukraińskim) online po Przemyślu, którą poprowadzili wolontariusze ZUwP. Była transmitowana na zoom, aby umożliwić odbiorcom zadawanie pytań młodym przewodnikom. Widzami byli użytkownicy z Gdańska, Elbląga, Szczecina i innych miejscowości,

– 31 grudnia 2020 roku zrealizowano wycieczkę online po „Narodnym Domu” w Przemyślu. Była prowadzona w języku ukraińskim przez trzy osoby opowiadające o historii, remoncie, planach na przyszłość i aspekcie estetycznym budynku. Inicjatywa była transmitowana na zoom i facebook.com i miała 2200 odbiorców.

6. Projekt „Chóry i zespoły”

Projekt swym zasięgiem obejmował dwa chóry i 13 zespołów (taneczne, wokalne, teatralne) działające przy Ośrodkach Kultury Ukraińskiej w Polsce oraz przy szkołach z ukraińskim językiem nauczania. Są wśród nich zarówno zespoły działające od wielu (nawet kilkudziesięciu) lat, jak i niedawno utworzone:

- 1) chór męski „Żurawli”,
- 2) chór „Oberih” (Miastko),
- 3) zespół „Widymo” (Sanok),
- 4) Zespół Pieśni i Tańca „Ośławiany” (Mokre),
- 5) zespół dziecięcy „Małyniaczok” (Mokre),
- 6) zespół taneczny „Witrohon” (Biały Bór),
- 7) Wokalny Zespół Dziecięcy „Suzirjaczko” (Olsztyn),

- 8) zespół taneczny „Arkan” (Przemyśl),
 - 9) dziecięca grupa teatralna „A czemu?” (Przemyśl),
 - 10) kapela bandurzystów „Weseli Bandurky” (Przemyśl),
 - 11) młodzieżowa grupa teatralna „Popry wse” (Przemyśl),
 - 12) grupa wokalna „Krajka” (Przemyśl),
 - 13) zespół folkowy „Łem MY” (Komańcza),
 - 14) Ogólnopolski Zespół Ukraińskiego Tańca Ludowego „Studenty Tanciujuť”.
- Projekt objął łącznie blisko 400 artystów.

Większość działań w ramach zadania „Działalność chórów i zespołów artystycznych w roku 2020” zdeterminowanych było pandemią wirusa COVID-19 oraz wynikającymi z niej ograniczeniami sanitarnymi i koniecznością zachowania zasad bezpieczeństwa.

W ramach zadania wykonano następujące działania:

I. Bieżąca praca nad repertuarem i rozwój chórów i zespołów

Podejmowane działania polegały na organizacji prób, warsztatów oraz wyjazdów warsztatowych, pomocy w dostępie do nowego repertuaru, pomocy instruktorskiej.

Utrzymanie działalności zespołów wymaga prowadzenia ciągłej pracy nad repertuarem oraz dokładania starań w kierunku podnoszenia poziomu artystycznego zespołów poprzez rozwój artystyczny ich członków i członkiń.

Jednym z najistotniejszych elementów rozwoju chórów i zespołów jest organizacja w ciągu roku, w różnych ośrodkach Polski, regularnych zajęć – prób, warsztatów.

W czasie lockdownu oraz ze względu na obostrzenia sanitarne zespoły prowadziły próby także w formacie online. Członkowie zespołów działających przy szkołach (wokalne, teatralne, taneczne) ze względu na zamknięcie szkół i nauczanie zdalne bądź zaprzestały prób, bądź ćwiczyły samodzielnie w domach. Próby zespołów odbywały się częściowo w siedzibach Ośrodków Kultury Ukraińskiej, np. chóru „Żurawli” i zespołu „Krajka” (Przemyśl, Gdańsk, Szczecin), zespołu „Oślawiany” w Mokrem, chóru „Oberih” w Miastku. Zespoły taneczne „Witrohon”, „Arkan”, grupa teatralna „Popry wse” i „A czemu” oraz „Weseli Bandurky” oprócz początkowych miesięcy roku, kiedy prowadziły próby (przy szkołach w styczniu–marcu oraz w październiku) w późniejszym okresie – po wprowadzeniu lockdownu i zamknięciu szkół – praktycznie zaprzestały prób.

Schemat realizacji prób wymagał uwzględnienia specyfiki zespołów, ich poziomu, rodzaju wykonywanego repertuaru oraz specyfiki terytorialnej, a w ubiegłym roku ze względu na sytuację epidemiologiczną – także dostosowania się do obostrzeń i zasad bezpieczeństwa. Np. chór „Żurawli” pracował wg sprawdzonego schematu opanowania repertuaru: 1) praca indywidualna chórzystów (w miejscu ich zamieszkania) w oparciu o materiały i nuty dostarczone przez dyrygenta, 2) w formacie online z wykorzystaniem aplikacji zoom, 3) tzw. „klucze”, czyli 1–3-dniowe zloty (połączone z występami na koncertach). Prowadzono także zajęcia z emisji głosu (praca z korepetytorem).

Ważnym elementem rozwoju zespołów jest możliwość wspólnego koncertowania w kraju z amatorskimi i profesjonalnymi zespołami z Ukrainy, wspólne warsztaty oraz udział w przedsięwzięciach muzycznych i warsztatowych organizowanych w Ukrainie lub Polsce. Niestety w związku z epidemią i wynikającymi z niej utrudnieniami w ruchu międzynarodowym z wyjazdów do Ukrainy skorzystali nieliczni, wyłącznie w okresie bożonarodzeniowym na początku roku („Żurawli”, „Oślawiany”, „Widymo”, „Łem MY”).

II. Upowszechnianie twórczości zespołów

Spełnieniem działalności dzieci, młodzieży i dorosłych w zespołach artystycznych była możliwość prezentacji rezultatów pracy i nagrodzenia wysiłków włożonych podczas prób w trakcie występów na koncertach. Niestety wystąpienie pandemii, dynamicznie zmieniająca się sytuacja, lockdown i kolejne restrykcje rządowe i obostrzenia sanitarne przyczyniły się do odwołania wielu

przedsięwzięć kulturalnych (w tym koncertów) – często dosłownie w ostatniej chwili – lub wymuszały na organizatorach zmianę ich formuły.

Pomimo trudnej sytuacji większość zespołów w 2020 roku zaprezentowała się publiczności występując m.in.:

Chór Męski „Żurawli” (Warszawa)

11–12 stycznia w Iwano-Frankiwsku (Ukraina) w ramach XI Międzynarodowego Festiwalu Bożonarodzeniowego „Kolada na Majzlach”, 17–19 lipca na 38. Watrze Łemkowskiej w Zdyni, 22 sierpnia na XXIII Dniach Kultury Ukraińskiej w Szczecinie, 23 sierpnia podczas wydarzenia „Ukraińska Kultura” w Stargardzie, 4 października w Gdańsku z okazji Dnia Niepodległości Ukrainy.

Chór „Oberih” (Miastko)

W 2020 roku chór planował wydanie płyty CD z okazji 10-lecia pracy artystycznej, jednak z powodu pandemii nie udało się przeprowadzić zapisu przygotowanego materiału i album się nie ukazał. Odwołane zostały także koncerty jubileuszowe. Zespół wystąpił z koncertami bożonarodzeniowymi 25 stycznia w Białym Borze i 2 lutego w Miastku. Do 15 marca chór odbywał próby w budynku Biblioteki w Miastku. W czasie lockdownu zostały one wstrzymane i wznowione w formacie online, zaś we wrześniu w formacie 4–5-osobowym z zachowaniem niezbędnego dystansu w OKU w Miastku.

Zespół „Widymo” (Sanok)

W 2020 roku zespół wystąpił: na XXIII Festiwalu Kolędy Ukraińskiej „Proszczannia z koladoju” 9 lutego we Lwowie, z koncertem 8 sierpnia podczas „Jarmarku Ikon” przy Cerkwi pw. Świętej Trójcy w Sanoku, 23 marca w Miejskim Centrum Kultury w Bydgoszczy.

Zespół Pieśni i Tańca „Osławiany” (Mokre)

8 stycznia kolędował we wsiach Mokre i Morochów, 11 stycznia z jasełkami podczas noworocznej „Małanki” w Mokrem, 26 stycznia na koncercie bożonarodzeniowym w miejscowości Peremyszlany (Ukraina), 6 lipca na przedstawieniu obrzędu palenia sobótki „Na Iwana Kupała” (impreza plenerowa we wsi Mokre), zapisał materiał na koncert online na 38. Watrę Łemkowską (emisja 17–19 lipca), 14 sierpnia nagrał materiał na koncert w ramach „Spotkań na Pograniczu”, który odbył się w Przemyślu 19 września, 27 września na koncercie w ramach podsumowania projektu „Mokre wielu kultur”.

Zespół dziecięcy „Małyniaczok” (Mokre)

3 stycznia w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Mokrem – prezentacja polskich i ukraińskich tradycji bożonarodzeniowych, 1 lutego podczas zabawy karnawałowej dla dzieci z punktów nauczenia języka ukraińskiego – „Zymowi Wizerunki”, 6 lipca na przedstawieniu obrzędu palenia sobótki „Na Iwana Kupała” (impreza plenerowa we wsi Mokre), 27 września w ramach podsumowania projektu „Mokre wielu kultur”.

Zespół Taneczny „Witrohon” (Biały Bór)

Zespół miał okazję wystąpić jedynie na koncercie podczas szkolnej uroczystości „Dni Otwartych” w Białym Borze 7 marca.

Wokalny Zespół Dziecięcy „Suzirjaczko” (Olsztyn)

Wystąpił z koncertem kolęd 12 stycznia w cerkwi w Olsztynie, 17 stycznia na „Rodzinnej Kutii” w sali parafialnej w Olsztynie, 8 lutego na XI Przeglądzie Wertepów, Kolęd i Szczedriwek w Węgorzewie (gdzie otrzymał wyróżnienie), 23 maja w formacie online na III Międzynarodowym Festiwalu Kultury „Hajiwka” organizowanym przez Ukraińską Szkołę „Materynka” im. Dmytra Pawłyczki z Warszawy (gdzie zdobył I miejsce w kategorii zespołów), 21 czerwca soliści zespołu wystąpili na

Koncertcie Szewczenkowskim w Olsztynie, 10 października na święcie parafialnym Parafii Greckokatolickiej pw. Pokrowy Matki Bożej w Olsztynie.

Grupa wokalna „Krajka” (Przemyśl)

19 sierpnia wystąpiła na XX Międzynarodowym Przemyskim Festiwalu „Salezjańskie Lato 2020”, 6 września na koncercie w Kalnikowie w ramach „Spotkań na Pograniczu”.

Zespół folkowy (śpiewaczy) „Łem MY” (Komańcza)

23 stycznia wziął udział we wsi Myszkowyczi (obwód tarnopolski, Ukraina) w koncercie z okazji podpisania umowy partnerskiej między Gminą Komańcza i wsią Myszkowyczi, 1 lutego w „Wieczorze z kolędą” w Komańczy, 7 lutego wystąpił w Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, 26 lipca na XXXVI Przeglądzie Pieśni i Muzyki Ludowej „Kropywa” w Korczynie, 9 sierpnia w Dynowie na Przeglądzie Kapel, Śpiewaków i Instrumentalistów Ludowych „Pogórzańska Nuta 2020”, gdzie zajął II miejsce w kategorii zespołów śpiewaczych.

Ogólnopolski Zespół Ukraińskiego Tańca Ludowego „Studenty Tanciujuť”

18–19 lipca wystąpił w Zdyni na 38. Watrze Łemkowskiej, 5 września w Kalnikowie oraz w Przemyśle na scenie „Narodnego Domu”, gdzie zapisane zostało wideo na koncert 19 września w ramach „Spotkań na Pograniczu” w Przemyśle.

W ramach zadania realizowano także akcję promocji zespołów. Propagowanie amatorskiego ruchu artystycznego odbywało się za pomocą materiałów promocyjnych (rozpowszechnianie do robku zespołów – dystrybucja nagrań CD), artykułów w prasie, radiu, telewizji, rozpowszechnianie folderów i materiałów informacyjno-promocyjnych. W ramach zadania przygotowano i wydano m.in. folder-ulotkę w dwóch wersjach językowych chóru „Żurawli”.

III. Uzupełnienie strojów (2 koszule ręcznie wyszywane, muszki) dla chóru „Żurawli”

W ramach zadania zakupiono dwie koszule ręcznie wyszywane dla dyrygenta chóru (dotychczas występował w pożyczanej), a także muszki do smokingów dla chórzystów (55 szt.) w celu poprawy wizerunku scenicznego zespołu.

IV. Zakup pianina cyfrowego dla potrzeb chóru „Żurawli” oraz kolumny głośnikowej dla zespołu tanecznego „Arkan” z Przemyśla

Dla potrzeb chóru (ewentualnie także innych zespołów wokalnych) zakupiono pianino cyfrowe wysokiej klasy (YAMAHA CLP-745 B), co umożliwi wprowadzenie na stałe do repertuaru chóru dzieł instrumentalno-wokalnych, znacznie poszerzających arsenał koncertowy. Jego posiadanie podczas prób w dowolnym miejscu w Polsce (możliwe jest jego przewożenie) umożliwi lepsze zapoznanie się chórzystów z partiami utworów oraz słuchanie brzmienia całego utworu. Towarzystwo instrumentu podczas prób będzie miało duże znaczenie w zdobywaniu umiejętności utrzymania poprawnej intonacji.

Dla potrzeb zespołu tanecznego „Arkan” z Przemyśla zakupiono aktywną przenośną kolumnę nagłośnieniową WAVE-15A. Nagłośnienie wykorzystywane jest w codziennej pracy zespołu (próby w salach), ale także (ze względu na jej mobilność i niezależne źródło zasilania) umożliwia przeprowadzanie takich prób praktycznie w dowolnym miejscu, szczególnie tuż przed koncertami plenerowymi (np. na parkingu, placu itp.).

V. Czyszczenie strojów chóru „Żurawli”

Stroje sceniczne chóru (smokingi i żupany) – pomimo używania wyłącznie podczas koncertów (kilka razy do roku) – wymagały pilnego odświeżenia, zwłaszcza że w 2022 roku chór „Żurawli” będzie obchodzić jubileusz 50-lecia swojej działalności. W ramach zadania udało się zrealizować specjalistyczne pranie strojów – uprano 63 żupany będące elementem stroju ludowego oraz 12 smo-

kingów (spodnie + marynarka). Ponadto wyczyszczono pojedyncze stroje zespołów „Krajka” i „Studenty Tanciujuć”.

7. Program Edukacji Dzieci i Młodzieży

Realizacja zadania w 2020 roku okazała się być całkowicie zależna od nieprzewidywalnej sytuacji epidemicznej. Pierwotny kształt zadania byłby niemożliwy do zrealizowania w takim wymiarze i terminie. Obserwując rozwój sytuacji zostały zaproponowane zmiany w podejściu do zadania tak, aby realizowane inicjatywy odpowiadały obowiązującym obostrzeniom epidemicznym. Obozy i warsztaty stacjonarne zostały zamienione na zajęcia realizowane online. To wymagało poświęcenia większej ilości czasu na przygotowanie i koordynację działań, ale z drugiej strony dzięki zmianie formuły zadania zwiększył się zasięg terytorialny. Projektem były objęte dzieci i młodzież nie tylko z Warmii i Mazur, ale również z Podkarpacia (gdzie wcześniej odbywały się obozy płastowe).

Ważnym aspektem zadania było zachęcenie odbiorców do samodzielnej pracy i rozbudzenie chęci do samodzielnego podnoszenia stanu własnej wiedzy z zakresu tradycji i kultury ukraińskiej.

Realizacja zadania zaktywizowała również rodziców, którzy w czasie zajęć realizowanych online oraz przygotowywania nagrań indywidualnych byli współodbiorcami warsztatów.

Zadanie polegało na zrealizowaniu szeregu działań, których celem było umocnienie tożsamości narodowej i językowej młodzieży ukraińskiej w Polsce. Dzięki wariantom online zajęć (prezentacjom, instruktażom wideo) uczestnicy odbierali własną tożsamość jako wartość podlegającą aktualizacji, wpisując ją w kontekst współczesnej technologii.

Ponadto realizacja zadania była bardzo ważna dla zachowania ciągłości działań na rzecz zachowania tożsamości mniejszości ukraińskiej poprzez aktywne branie udziału w jego realizacji. Uczestnicy i ich rodzice podkreślali, że w okresie kwarantanny narodowej bardzo ważnym elementem tego zadania była możliwość podtrzymywania kontaktu z własną społecznością.

Zrealizowano zaplanowane działania:

- 1) warsztaty i spotkania członków organizacji Płast (spotkania płastowe),
- 2) edukacja kulturalna dzieci i młodzieży na Warmii i Mazurach i Podkarpaciu.

Ad 1) Warsztaty i spotkania płastowe

Watra online 30-lecia „Płastu”

Online Watra z okazji 30-lecia Płastu odbyła się na platformie zoom 20 grudnia 2020 roku.

Program Watry składał się z:

- 1) prezentacji multimedialnej na temat historii odrodzenia Płastu na terytorium RP. W prezentacji zostały wykorzystane archiwalne fotografie i filmy wideo;
- 2) wystąpień aktywistów, którzy w 1990 roku reaktywowali organizację, organizowali pierwsze obozy i szkolenia;
- 3) interaktywnego quizu na temat historii organizacji Płast i ogólnie skautingu;
- 4) dyskusji na temat roli organizacji w procesie zachowania ukraińskiej tożsamości wśród młodzieży pochodzenia ukraińskiego w Polsce;
- 5) wspólnego „odstuchania-zaśpiewania” pieśni charakterystycznych dla watr/ognisk płastowych;
- 6) integracji online;

Uczestnicy Watry otrzymali koszulki z logo 30-lecia Płastu i byli przez organizatorów zachęcani do założenia ich w dniu Watry. Byli informowani o wydarzeniu za pomocą wydarzenia na facebook.com, a także poprzez wiadomości e-mail wysyłane bezpośrednio do członków organizacji. W Watrze online stałe brało udział 55 uczestników, członków organizacji Płast-Polska.

7) Akcja „Płomień Braterstwa” wraz z konferencją podsumowującą

14 sierpnia w 29 miejscowościach w Polsce młodzi Polacy i Ukraińcy zapalili znicze na mogiłach żołnierzy armii Ukraińskiej Republiki Ludowej. Młodzież z organizacji Płast-Polska była obecna we Wrocławiu, Lublinie, Gdańsku, Białymstoku, Warszawie, Górowie Iławeckim. Wszyscy uczestnicy akcji otrzymali pocztą metalowy znaczek akcji, który mogli przypiąć na mundur.

23 grudnia odbyła się konferencja pt. „Płomień Braterstwa – podsumowanie, perspektywy na przyszłość”.

Aby zminimalizować ryzyko technicznych niepowodzeń podjęto decyzję o zorganizowaniu transmisji ze spotkania na żywo za pomocą profesjonalnego sprzętu do transmisji na platformie zoom w pomieszczeniu Ukraińskiego Domu w Warszawie. W transmisji wzięli udział: hm. Mateusz Stachewicz ze ZHP, st. pł. Ołena Bodnar-Potopnyk (organizatorzy „Płomienia Braterstwa”), a także Jerzy Rejt i Mirosław Skórka – działacze społeczni, członkowie Społecznej Inicjatywy Opieki nad Mogiłami Żołnierzy Armii URL w Warszawie.

8) Trzy dwugodzinne warsztaty online dla płastunów

– Warsztaty na temat ważnych ukraińskich świąt w przeszłości i współcześnie

Odbyły się 19 grudnia 2020 roku. Uczestników podzielono na dwie grupy. W pierwszej grupie młodzież (junactwo) wysłuchiwała prezentacji na wskazany temat i wzięła udział w dyskusji o dawnych ukraińskich zwyczajach i formach ich kultywowania w czasach współczesnych. Druga grupa – nowactwo – również wysłuchiwała prezentację dostosowaną do wieku.

Po prezentacji w ramach majsterkowania (sprawności skautowych) online zostały przez dzieci wykonane tradycyjne gwiazdy dla kołędników. Łącznie w warsztatach 19 grudnia wzięło udział 20 uczestników.

– Warsztaty na temat historii ukraińskiego skautingu na terytorium RP odbyły się 26 grudnia 2020 roku. Uczestnikom została przedstawiona prezentacja, w której omówiono najważniejsze wydarzenia z rozwoju ukraińskiego skautingu, zaczynając od 1911 roku, kończąc na czasach współczesnych.

Wykład wprowadzający dostarczał także wiedzy o tle historycznym rozwoju skautingu w Polsce. Po wysłuchaniu wykładu uczestnicy warsztatów wzięli udział w interakcyjnej grze Kahoot!, która została przygotowana z myślą o warsztatach i pozwoliła na sprawdzenie zdobytej podczas wykładu wiedzy. Uczestnicy, którzy otrzymali odpowiednią liczbę punktów zaliczyli sprawność „Ukraiński skauting na terytorium RP”. W warsztatach wzięło udział 12 uczestników.

– Warsztaty na temat historii i rodzajów tradycyjnych ukraińskich pieśni ludowych odbyły się 28 grudnia 2020 roku. W ramach spotkania młodzi skauci wysłuchali wykładu na temat różnych rodzajów ukraińskich pieśni ludowych. Uczestnicy dowiedzieli się m.in. o tym, kiedy wykonywano poszczególne rodzaje pieśni, a także to, w jakim czasie powstały. Podczas warsztatów były także wspólnie odsłuchiwane różnego rodzaju tradycyjne pieśni. Uczestnicy zajęć wzięli udział w interaktywnym quizie Kahoot! na temat tradycyjnych ukraińskich pieśni. W spotkaniu wzięło udział 10 uczestników.

Ad 2) Edukacja kulturalna dzieci i młodzieży na Warmii i Mazurach i Podkarpaciu

A) Zadaniem warsztatów edukacyjnych dla dzieci z Warmii i Mazur było m.in. zapoznanie uczestników z tradycją i kulturą ukraińską (wykonywanie z materiału i papieru lalek-„motanek” oraz kwiatów origami, a także prezentacje dawnych ukraińskich zwyczajów i strojów ludowych czy dawnych sprzętów i narzędzi gospodarskich).

Projekt udało się zrealizować dzięki zespołowi wolontariuszy z elbląskiego, godkowskiego i lelkowskiego kół Związku Ukraińców w Polsce. W ramach zadania zostały przygotowane prezentacje, a następnie zaprezentowane online dla dzieci z takich miejscowości: Pastęk, Lelkowo, Pieniężno, Zagaje, Godkowo, Księżna, Nowica, Młynary, Orneta, Słobity, Morąg i Elbląg.

W projekcie uczestniczyło 71 dzieci oraz siedmiu nauczycieli języka ukraińskiego oraz religii. Program zajęć obejmował następujące prezentacje:

- „Uratowane od zniszczenia” – przygotowana przez Jana Sołoduchę, pokazująca stare ukraińskie stroje ludowe oraz sprzęty gospodarskie;
- wykonywanie lalki-„motanki” – przygotowana przez Piotra Tabakę;
- wykonywanie kwiatów origami – przygotowana przez Irenę Stańczyk-Zawadzką;
- „Cztery pory roku w gospodarstwie” – przygotowana przez Katarzynę Smyk, ukazująca stare ukraińskie zwyczaje oraz obrzędy wiejskie związane z porami roku.

B) Warsztaty na Podkarpaciu dotyczyły realizacji 10 sesji warsztatowych rękodziela i stworzenia muralu ceramicznego.

Sesjami warsztatowymi rękodzielniczymi zostały objęte dzieci i młodzież z Rzeszowa i Kalnikowa i były one realizowane za pośrednictwem platformy zoom. Łącznie udział wzięło ponad 100 osób (wydano dokładnie 111 kompletów materiałów na warsztaty).

Mural (9 m kw.) został stworzony w dwóch etapach:

- do 10 grudnia 2020 roku: projekt (z rozbiciem na setki płytek), przygotowanie gliny, szkicowanie na glinie, wycinanie kafelków, wypalanie i szlifowanie oraz częściowe pomalowanie farbami (szkliwo); w tej części było zaangażowanych 20 uczestników – odpłatnie;
- od 11 do 29 grudnia 2020 roku: domalowanie (szkliwienie) całości muralu, powtórne wypalanie, sukcesywne przewożenie kafelków z pracowni do szkoły, rozkładanie prac na podłodze według wzoru, przyklejanie do ściany i fugowanie; w tej części zaangażowaliśmy kolejnych 20 osób (już bez odpłatności), co było konieczne, ponieważ niektórzy uczestnicy pierwszego etapu zostali objęci kwarantanną lub izolacją.

Oprócz wymienionych wyżej czynności uczestnicy zapoznawali się z przykładami innych murali (nie tylko ceramicznych, które powstały w oparciu o tradycję ludową). Przeprowadzono również zajęcia przybliżające stronę formalną realizacji muralu – konieczność uzyskania zgody od właścicieli obiektu, na terenie którego chcieliby zlokalizować prace (a w przypadku zabytków – zgody Urzędu Konserwatora Zabytków).

Uczestnicy zapoznali się również z rodzajami farb używanych do malowania podłoża ceramicznego. Dzięki tym zajęciom uczniowie faktycznie wzięli udział w intensywnym kursie ceramiki. Poznali to, w jaki sposób powstają płytki ceramiczne i jakie możliwości komponowania daje tworzenie muralu ceramicznego.

Mural ceramiczny znakomicie wpisał się w charakter szkoły, w której jest zlokalizowany – szkoły z ukraińskim językiem nauczania, która w procesie edukacyjnym często odwołuje się do ukraińskich motywów ludowych. Dzięki nawiązaniu mozaiki do bajek ukraińskich kompozycja stworzona przez uczniów ma również wymiar edukacyjny, pomocniczy w nauce języka ukraińskiego oraz poznawaniu literatury ukraińskiej.

W początkowym etapie realizacji muralu nagrany został materiał przez TVP3 Rzeszów (wyemitowany w telewizji w późniejszym okresie), <https://rzeszow.tvp.pl/51617191/ilustracje-z-ukrainskich-bajek-mozaika-ceramiczna-w-wykonaniu-uczniow-z-przemysla>.

IV DZIAŁALNOŚĆ W SFERZE SPOŁECZNEJ I ŻYCIA PUBLICZNEGO

Struktury ZUWP aktywnie współpracowały na szczeblu ogólnopolskim i regionalnym z innymi organizacjami pozarządowymi, zwłaszcza przy projektach wsparcia dla Ukrainy, ofiar wojny na wschodzie Ukrainy oraz ich rodzin. Związek współpracował również z organizacjami innych mniejszości narodowych w kwestiach procedur grantowych, relacji z administracją państwową i samorządami. W kilku miastach zorganizowano wspólne przedsięwzięcia kulturalne i edukacyjne.

Przedstawiciel Związku uczestniczył w pracach Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych, Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP, Światowego Kongresu Ukraińców, a także Ukraińskiej Ogólnoswiatowej Rady Koordynacyjnej.

W 2020 roku ZUwP kontynuował monitoring mowy nienawiści, przedstawiciel Związku uczestniczył w charakterze oskarżyciela posiłkowego i świadka podczas rozpraw sądowych przeciwko sprawcom przestępstw. Związek podejmował interwencje w kwestiach niszczenia obiektów ukraińskiej kultury materialnej, potrzeby dialogu z mniejszością ukraińską, odbudowy zniszczonych obiektów oraz legalizacji tzw. nielegalnych upamiętnień. Przedstawiciele Zarządu Głównego prezentowali zagadnienia odnoszące się do sytuacji mniejszości ukraińskiej z Polski podczas seminariów, oficjalnych spotkań i konferencji w Polsce i poza granicami kraju, m.in.:

- prezes P. Tyma oraz Mirosław Skórka spotkali się z prof. Adamem Bodnarem, Rzecznikiem Praw Obywatelskich; tematem spotkania była sytuacja społeczności ukraińskiej w Polsce oraz możliwości zaprezentowania na forum międzynarodowym kwestii prawno-karnej oceny akcji „Wista”;
- wiceprezes Zarządu Głównego Andrzej Komar odbył szereg spotkań w Warszawie, Rzeszowie i Lwowie w związku z zatrzymaniem procesu podpisania umowy na realizację przez powołaną przez ZUwP fundację „Narodnyj Dim” projektu w ramach programu EU Współpracy Transgranicznej Polska–Ukraina–Białoruś;
- członek ZG Michał Kertyczak reprezentował Związek na naradach poświęconych akcji informacyjnego wsparcia Ukrainy w warunkach rosyjskiego zagrożenia przez diasporę ukraińską z różnych krajów. Akcję koordynował Światowy Kongres Ukraińców;
- 21 sierpnia prezes P. Tyma wraz z delegacją ZUwP brał udział w uroczystości otwarcia odnowionego cmentarza żołnierzy Armii Ukraińskiej Republiki Ludowej w Łańcucie;
- 12 października P. Tyma wziął udział w debacie „Korzenie nienawiści” z cyklu „JA + TY = nienawidziMY?”. Cykl debat organizowały Stowarzyszenie Otwarta Rzeczpospolita oraz Centrum Społeczności Żydowskiej JCC Kraków;
- prezes P. Tyma opublikował artykuł w publikacji *Tożsamość. Kultura. Równość. Refleksje z okazji piętnastolecia Ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym*, a także w czasopiśmie „Nowa Europa Wschodnia” artykuł poruszający kwestię ukraińskich grobów i pomników ukraińskich w Polsce.

V DZIAŁANIA INTERWENCYJNE

W ramach działalności interwencyjnej Zarząd Główny Związku Ukraińców w Polsce podejmował działania w sprawach przeciwdziałania aktom agresji skierowanym przeciwko społeczności ukraińskiej, w tym agresywnych ksenofobicznych wpisów na forach internetowych, dewastacji ukraińskich upamiętnień i mogił. Monitorowano m.in. wpisy na forach internetowych i portalach społecznościowych, we współpracy z prawnikiem opracowano oficjalne pisma i zawiadomienia do organów ścigania, MSWiA, Prokuratora Generalnego, sądów oraz przygotowano dokumentację fotograficzną. Przekazano również informacje do mediów odnośnie oceny ww. zjawisk.

W 2020 roku nadal dużo uwagi poświęcono kwestii zniszczonych grobów oraz pomników ukraińskich w Polsce, a także mowie nienawiści w Internecie. Przygotowano szereg wystąpień do Prokuratora Generalnego, prokuratur miejscowych, nawiązano współpracę z posłami na Sejm RP (w tym Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP). Przeprowadzano stałe konsultacje z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się prawami człowieka oraz zwalczaniem mowy nienawiści (Światowym Kongresem Ukraińców, Helsińską Fundacją Praw Człowieka, Stowarzyszeniem Otwarta Rzeczpospolita, Towarzystwem Ukraińskim, Ukraińskim Towarzystwem Historycznym w Polsce, Stowarzyszeniem Homo Faber, Fundacją „Zustricz”, Fundacją „Nasz Wybór”, Fundacją „Ukraina”, Zjednoczeniem Łemków, organizacjami diaspory ukraińskiej z Estonii, Portugalii, Grecji, Hiszpanii oraz organizacjami mniejszości narodowych i etnicznych z Polski, które mają swoich przedstawicieli w Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych oraz Komisją Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP, Michałem Kamińskim, senatorem Janem Filipem Libickim; posłami: Krzysztofem Śmiszkiem, Adamem Szłapką, Joanną Kluzik-Rostkowską, Moniką Rosą, Ryszardem Gallą, eurodeputowaną Różą Thun).

Przygotowano szereg wystąpień do RPO, Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP. Zagadnienia upamiętnień ukraińskich na terenie Polski i mowy nienawiści były również prezentowane podczas posiedzeń Komisji Wspólnej Rządu Mniejszości Narodowych i Etnicznych, Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP.

Podniesieniu jakości działań interwencyjnych Związku służyła kontynuacja w 2020 roku projektu z grantu przyznanego przez Fundację im. Stefana Batorego „Monitorowanie i dokumentowanie przejawów dyskryminacji oraz mowy nienawiści wobec mniejszości ukraińskiej i migrantów z Ukrainy, interwencje prawne”. W ramach projektu m.in. złożono 83 zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstw.

Działania przeprowadzone w 2020 roku zostały opisane w publikowanych Newsletterach. Celem publikacji było m.in. udokumentowanie i opisanie zjawisk odnoszących się do postrzegania mniejszości ukraińskiej oraz migrantów z Ukrainy, ukazanie stosunku do mniejszości i migrantów różnych grup społeczeństwa polskiego, aktywnych w przestrzeni publicznej, polityce oraz mediach. Drugim celem było przeciwdziałanie wszelkim formom dyskryminacji o podłożu narodowościowym wobec tych dwóch grup.

VI DZIAŁANIA POMOCOWE I CHARYTATYWNE

Oddziały pomorski i elbląski w 2020 roku kontynuowały zbiórkę środków na potrzeby rannych żołnierzy z Ukrainy przebywających na rehabilitacji w Ośrodku „Dobry Brat” w Osieku. Z kolei oddział szczeciński kontynuował i rozwijał akcję „Razem Pomóżmy Ukrainie!” – zbiórkę pomocy humanitarnej na rzecz dzieci osieroconych przez żołnierzy poległych na wschodzie Ukrainy oraz osób potrzebujących z Ukrainy.

Struktury Związku oraz wolontariusze wspierali kolejną edycję projektu „Święta bez taty”, który polegał na zbiorce środków pieniężnych i darów rzeczowych. Zebrane środki posłużyły do przygotowania i wysłania do Ukrainy paczek dla dzieci-sierot, których ojcowie zginęli na Majdanie oraz w trakcie agresji rosyjskiej na wschodzie Ukrainy. Związek wspierał również kolonie letnie w Polsce dla dzieci z Ukrainy z rodzin, których ojcowie polegli na wschodzie Ukrainy.

Ponadto Związek organizował ogólnopolską akcję „Mykołaj dla seniora” (około 19 grudnia, kiedy to w tradycji kościołów wschodnich obchodzi się święto Św. Mikołaja; trwała do końca grudnia). Działanie miało na celu wsparcie i pomoc w okresie pandemii osobom starszym, emerytom, w tym dawnym aktywnym działaczom społeczności ukraińskiej, którzy ze względu na wiek, choroby, dysfunkcje ruchowe oraz zalecenia służb sanitarnych niejednokrotnie od dłuższego czasu pozostawali w odosobnieniu oraz ze względu na wykluczenie technologiczne, brak dostępu do Internetu pozbawione były możliwości uczestniczenia w wydarzeniach organizowanych w formie online. Osoby te odczuły szczególnie dotkliwie skutki samoizolacji związanej z pandemią. Ich uczestnictwo w działaniach kulturalnych podtrzymujących poczucie tożsamości narodowej zostało całkowicie ograniczone. W ramach zadania w 10 oddziałach ZUwP zakupiono produkty pierwszej potrzeby, słodycze, owoce, przygotowano i przekazano seniorom ponad 250 paczek. W ich skład wchodziły także często własnoręcznie wykonane i ozdobione świąteczne pierniki, drobne upominki (ozdoby choinkowe/wycinanki, kartki świąteczne z życzeniami) wykonane przez dzieci i młodzież z punktów nauczania języka ukraińskiego oraz uczniów szkół z ukraińskim językiem nauczania wraz z opiekunami. Działanie miało na celu utrzymanie relacji międzypokoleniowej – międzygeneracyjnej. Czas poświęcony seniorom przez wolontariuszy podczas przekazywania paczek, podtrzymanie na duchu i chwila rozmowy znacznie wzmocniły poczucie wspólnoty, ale też nierzadko wywoływały łzy wzruszenia osób starszych.

VII DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Związek Ukraińców w Polsce od lat jest wydawcą tygodnika w języku ukraińskim „Nasze Słowo” (wraz z dodatkiem dla dzieci „Switanok”), rocznika „Almanach Ukraiński” oraz książek w języ-

kach ukraińskim i polskim. Organizacja jest współwydawcą magazynu telewizyjnego „Telenowyny”, emitowanego w Telewizji Regionalnej. ZUWP współpracuje również z rozgłośniami Polskiego Radio realizującymi audycje w języku ukraińskim oraz z rozgłośniami zainteresowanymi tematyką ukraińską. W 2020 roku kontynuowano projekty wydawnicze:

1. Wydawanie tygodnika „Nasze Słowo”

W czasopiśmie znalazły się publikacje w języku ukraińskim w formie bieżących informacji z życia społeczności ukraińskiej (newsy, reportaże, wywiady, artykuły publicystyczne, relacje z wydarzeń, analizy). Tematyka obejmowała sprawy społeczne, historyczne, relacje polsko-ukraińskie, życie kulturalne społeczności lokalnych oraz współczesne wydarzenia w Ukrainie, problematykę związaną z obecnością kultury ukraińskiej w Polsce oraz innych krajach, a także elementy życia religijnego mniejszości.

W tygodniku znalazły się działy: kultura, wydarzenia („Podiji”), „Hromadski wisti” (krótkie newsy z życia Ukraińców w Polsce), historia, reportaż, recenzje i przeglądy, „Ukraina” (kronika najważniejszych wydarzeń w Ukrainie) oraz „Łemkowska storinka” („Strona Łemkowska”) poświęcona aktualnym wydarzeniom i szeroko rozumianej aktywności kulturalnej i historii Łemków.

Na łamach tygodnika za pomocą różnorodnych materiałów i form dziennikarskich przedstawione zostały m.in. fakty z biografii i twórczości klasyków literatury ukraińskiej, działaczy społecznych, ludzi nauki związanych z terenem pogranicza polsko-ukraińskiego.

Tradycyjnie wiele uwagi tygodnik poświęcił wydarzeniom w Ukrainie, a także zagadnieniom politycznej, gospodarczej i kulturalnej współpracy Polski i Ukrainy.

W 2020 roku z racji przypadającej 30. rocznicy powstania Związku Ukraińców w Polsce oraz regionalnych organizacji społeczności ukraińskiej na łamach tygodnika pojawiło się szereg materiałów dziennikarskich (artykułów, wywiadów, komentarzy) ukazujących procesy, które miały miejsce w społeczności ukraińskiej w Polsce na przełomie lat 1989/1991. Ukazany został początek pluralizmu organizacyjnego w środowisku mniejszości – proces tworzenia nowych ukraińskich organizacji pozarządowych, zmieniająca się polityka władz państwowych RP oraz międzynarodowa aktywność ukraińskich organizacji z Polski z akcentem na kontakty z Ukrainą.

Wiele uwagi zostało również poświęcone przypadającej w sierpniu 2020 roku 100. rocznicy Bitwy Warszawskiej, która stała się przykładem wojskowego sojuszu polsko-ukraińskiego. W materiałach publikowanych na łamach tygodnika ukazano nie tylko aspekt polityczny i militarny tego wydarzenia, ale też m.in. wkład społeczności ukraińskiej w zachowanie pamięci o żołnierzach S. Petlury, którzy po 1921 roku mieszkali na terenie RP. Przypomniano postaci ukraińskich emigrantów politycznych – oficerów i żołnierzy, urzędników państwowych, naukowców, którzy włączyli się w budowę II RP. W ramach prezentowania ww. tematyki zaprezentowano także materiały dziennikarskie ukazujące różne formy upamiętnienia sojuszników Polski z 1920 roku, m.in. Skweru gen. Marka Bezruczki w Warszawie oraz informacje na temat decyzji władz Gdańska i Koszalina o upamiętnieniu gen. M. Bezruczki w tych miastach. Wiele miejsca w tygodniku w 2020 roku poświęcono polsko-ukraińskiej akcji uszanowania bohaterów wojny z bolszewikami „Płomień Braterstwa”.

Z powodu zaistnienia pandemii wirusa COVID-19 na łamach tygodnika znalazły się materiały dziennikarskie ukazujące wpływ pandemii na sytuację społeczności ukraińskiej w Polsce, a zwłaszcza możliwość prowadzenia przez organizacje mniejszości narodowych działalności kulturalnej i oświatowej.

Wiele miejsca poświęcono inicjatywom kulturalnym (często nowatorskim) adresowanym do społeczności ukraińskiej, które pomimo pandemii były organizowane (w trybie online) w różnych regionach kraju.

W związku z przypadającą w 2020 roku 15. rocznicą uchwalenia przez Sejm RP Ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych na łamach tygodnika znalazły się materiały ukazujące wpływ ustawy na możliwości zachowania języka i kultury ukraińskiej w Polsce, realizację postula-

tów zgłaszanych przez ukraińskie organizacje społeczne, pracę Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. Na łamach „Naszego Słowa” stale były obecne relacje z prac Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP.

Także w tygodniku ukazane zostały procesy, które miały miejsce w latach 90. XX wieku w Ukrainie, których finałem było uchwalenie przez Radę Najwyższą w lipcu 1990 roku Aktu o suwerenności państwowej URSR, a 24 sierpnia 1991 roku Aktu Niepodległości Ukrainy. „Nasze Słowo” przybliżyło również wydarzenia związane z kontaktami polskich i ukraińskich środowisk opozycyjnych („Solidarności” z Narodnym Ruchem Ukrainy) oraz procesem budowy po 1991 roku relacji między państwowymi pomiędzy Polską i Ukrainą.

Nadal tygodnik dużo uwagi, ze względu na dynamikę rozwoju migracji z Ukrainy, poświęcił realizacji projektów kulturalnych i oświatowych z obywatelami Ukrainy czasowo i na stałe przebywającymi w RP.

Na łamach prezentowano również nowatorskie i warte uwagi projekty polsko-ukraińskiej współpracy kulturalnej, recenzje najnowszych wydań literatury z Ukrainy (w tym ukazujących się w Polsce przekładów na język polski), postaci ukraińskich twórców kultury, których debiut miał miejsce w 2020 roku.

Redakcja kontynuowała elektroniczny segment gazety w postaci zamieszczania na stronie internetowej rozbudowanych materiałów dziennikarskich z wersji papierowej (reportaży, foto reportaży, relacji prasowych z ważnych wydarzeń), ale także oryginalnych materiałów (artykułów), nie mających analogii w wersji papierowej tygodnika, w tym również segment materiałów wideo (reportaże, zwiastuny z wydarzeń).

Periodycznie – jako bezpłatny dodatek do tygodnika „Nasze Słowo” – ukazywał się „Switanok” (w formie dwumiesięcznika). „Switanok” prezentował m.in. kulturalną, artystyczną aktywność dzieci ukraińskich z Polski, ich talenty i hobby, projekty edukacyjne adresowane do dzieci oraz różne tematy z dziedzin interesujących dzieci w wieku szkolnym. Adresowany jest szczególnie do młodych odbiorców zainteresowanych i uczących się języka ukraińskiego.

Wydawanie tygodnika w wersji papierowej stało się szczególnie trudne ze względu na pandemię COVID-19. Znaczącą część społeczności ukraińskiej w Polsce stanowią osoby wykluczone cyfrowo (osoby w starszym wieku), dla tej kategorii czytelników papierowa wersja była często jedynym źródłem informacji odnośnie sytuacji w różnych regionach kraju, w Ukrainie oraz o realizowanych w 2020 roku projektach kulturalnych i oświatowych.

Obraz mniejszości nakreślony za pomocą różnorodnych form dziennikarskich służył kreowaniu wzorca podmiotowości i równoprawności mniejszości ukraińskiej w relacjach ze społeczeństwem większościowym.

II. Wydanie rocznika „*Almanach Ukraiński*” 2021

Wśród autorów „Almanachu” są naukowcy, dziennikarze, publicyści i działacze społeczni, którzy podzielili się swoimi refleksjami i badaniami. Podział tekstów został oparty na zasadzie bloków tematycznych; wyodrębniono ich pięć.

W bieżącej edycji „Almanachu” zrezygnowano z publikacji tradycyjnego historycznego kalendarza. Został on zastąpiony wyborem fotografii, każda z krótkim opisem. Jest to retrospektywa zdjęć, plakatów, publikacji z cyklicznych największych projektów realizowanych przez Związek Ukraińców w Polsce w ciągu ostatnich 30 lat jego działalności.

Wstępem do wizualizacji ukazującej działalność ZUwP jest artykuł Natalii Kertyczak zawierający oceny i refleksje dotyczące kondycji największej organizacji społeczności ukraińskiej w Polsce. Jest to nie tyle artykuł podsumowujący działalność stowarzyszenia, co zachęcający i otwierający dyskusję, gdyż zawiera wiele pytań i sugestii odnośnie dalszej pracy Związku na rzecz Ukraińców w Polsce. Artykuł jest swoistym wezwaniem do uwzględnienia aktualnych wyzwań stojących przed Ukraińcami w Polsce oraz ZUwP.

Pierwszy blok tematyczny nosi nazwę „Historia i współczesność”. W jego ramach temat polsko-ukraińskich dyskusji historycznych został omówiony w kilku ciekawych artykułach, których au-

torami są nie tylko zawodowi historycy czy uczestnicy takich dyskusji. Czy można znaleźć porozumienie w polsko-ukraińskich debatach historycznych i co dzieli oba narody w trakcie takich debat? Na tak postawione pytanie odpowiada m.in. w rozmowie z Wołodymyrem Mołodijem ukraiński historyk Leonid Zaszkilniak, który od wielu lat uczestniczy w historycznym dialogu polsko-ukraińskim. Historyczne wątki stosunków polsko-ukraińskich w XX wieku oraz zagadnienia z historii Ukrainy przedstawione są również w materiałach Magdaleny Gibec, Andrija Kohuta, Jarosława Syrnyka, Marka Bohdana Kozubla.

Czy kampania wyborcza przedstawiciela mniejszości ukraińskiej Włodzimierza Mokrego jako kandydata na posła na Sejm w pierwszych częściowo wolnych wyborach w 1989 roku była czymś szczególnym? Jaki był jej wpływ na procesy demokratyzacji w Polsce, a zwłaszcza na sytuację mniejszości ukraińskiej? W znalezieniu odpowiedzi na te pytania pomoże czytelnikowi rozmowa Izy Chruślińskiej z Piotrem Tymą, jednym z członków sztabu wyborczego W. Mokrego.

Tekst Ołeksandra Szewczenki o Ukraince Annie Walentynowicz podsumowuje pokrótce to, co wiadomo o bohaterce polskiej „Solidarności” we współczesnej Polsce i w Ukrainie. Autor śledzi zmiany w dyskursach i przedstawia swoją strategię popularyzacji pamięci Walentynowicz we współczesnej Ukrainie.

Ukraiński historyk Witalij Skalskyj przybliży czytelnikom postać Symona Petlury, jego współczesny obraz i percepcję w Ukrainie.

Ostatni artykuł z tego bloku jest poświęcony ruchowi Tatarów Krymskich, oporowi mieszkańców Krymu przeciwko rosyjskim władzom okupacyjnym. Autorem artykułu jest Nedim Useinov, aktywista krymsko-tatarski mieszkający w Polsce. Artykuł stanowi kontynuację rozważań na temat strategii różnych środowisk odnośnie rosyjskiej okupacji Krymu, ukazuje również szersze zagadnienie walki uciśnionych grup i narodów o swoje prawa.

W ubiegłym roku ukraińscy migranci w Polsce stanęli przed wieloma wyzwaniami związanymi z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 i związanymi z epidemią ograniczeniami. W bloku „Ukraińscy migranci: integracja, tradycje, wyzwania” autor artykułu Jurij Banachewycz porusza ten temat, ukazuje różne aspekty ww. zagadnienia. Artykuł socjolożki Marty Jaroszewicz skupia się na migracji ukraińskiej po 2014 roku i jej miejscu w Polsce.

Anita Brzozowska i Sofija Bajanowa w swoich tekstach pokazują codzienne praktyki w dziedzinie integracji kulturowej ukraińskich migrantów, skupiając się przy tym na konkretnym zagadnieniu oraz regionie Polski.

Blok tematyczny „Ukraińcy w Polsce” poświęcony jest mniejszości ukraińskiej. Emigracja Ukraińców z Polski do Kanady w latach 80. XX wieku ma swoją specyfikę i następstwa; pisze o niej w artykule dr Patrycja Trzeszczyńska, badaczka z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Tekst Tomasza Kosieka z kolei odnosi się do zjawiska mieszanych małżeństw między przedstawicielami mniejszości ukraińskiej i Polakami. Autor zadaje m.in. pytanie, dlaczego takie małżeństwa w przypadku społeczności ukraińskiej nie zawsze były mile widziane (zwłaszcza w okresie powojennym). Artykuł koresponduje i uzupełnia się tematycznie z tekstem Anity Brzozowskiej na temat małżeństw mieszanych między ukraińskimi migrantami (z Ukrainy) i Polakami. Społeczność ukraińska w Polsce stoi przed różnymi wyzwaniami i musi budować swoją strategię działania w oparciu o specyfikę regionalną. Pisze o tym Igor Horków w kontekście społeczności ukraińskiej Przemysła.

Region Podlasia jest również szczególny dla społeczności ukraińskiej, na ile ta specyfika znalazła odzwierciedlenie w procesie tworzenia na tym obszarze mediów ukraińskojęzycznych przeczytamy w artykule Sławomira Sawczuka, dziennikarza Radio Białystok.

Czy i na ile można przyczynić się do zachowania tożsamości i pamięci historycznej dzięki rozwijaniu swojego hobby? Odpowiedź na postawione pytanie i opis podejmowanych praktyk można znaleźć w artykule Artura Mielnika z Przemysła.

Pracując nad tegorocznym „Almanachem” redakcja uwzględniła postulaty czytelników odnośnie zwiększenia liczby artykułów poświęconych kulturze. Z tego powodu został wyodrębniony blok tematyczny „Literatura, kino, teatr”. W ramach publikacji w ww. bloku Anastasija Hajszenec

opowiada o współczesnym teatrze ukraińskim i jego obecności w Polsce argumentując, dlaczego dyplomacja kulturalna jest nie mniej ważna dla dobrosąsiedzkich relacji, jak polityka czy też relacje gospodarcze.

Jaki był obraz atamana Symona Petlury w kinie radzieckim i co zmieniło się w dobie niepodległości? Profesjonalnie przybliży to zagadnienie Stanisław Całyk.

Serhij Żadan to jeden z tych ukraińskich pisarzy, który jest znany nie tylko w Ukrainie, ale jest też czytany, tłumaczony i znany w Polsce. Pojawienie się nowej książki Żadana jest wydarzeniem nie tylko dla jego czytelników w Ukrainie, ale także dla polskich czytelników. Maksym Karpowec recenzuje nową książkę tego młodego ukraińskiego pisarza.

Ostatni blok tematyczny „Almanachu” to tematyka Ukrainy i Polski z perspektywy polityki, public relations i przykładów współpracy. Dariusz Materniak, Andrij Tiuszko, Kateryna Pryszczepa w swoich artykułach skupiają się na aspekcie polityki i geopolityki oraz miejsca w nich obu krajów. Wojciech Pokora podejmuje refleksję na temat różnorodnych form rosyjskiego zagrożenia dla obu państw.

Hałyna Andruszkow, Wiktoria Batryn i Mirosław Skórka opisują przykłady realizowanych w Polsce akcji społecznych, które mają na celu zarówno pomoc Ukraińcom, ofiarom wojny na wschodzie, jak i przybliżeniu polskiemu społeczeństwu pozytywnych wydarzeń z przeszłości obu krajów.

VIII DZIAŁANIA NA RZECZ REMONTU I ODBUDOWY „NARODNEGO DOMU” W PRZEMYŚLU

W roku 2020 oddział przemyski ZUwP realizował zadanie polegające na zakupie, wykonaniu dostawy i montażu dźwigu osobowego wraz z szybem windowym oraz wykonaniu i montażu zadaszenia pomieszczenia z dźwigiem osobowym (tzw. patio) w budynku „Narodnego Domu” przy ul. Kościuszki 5 w Przemyślu.

Celem zadania było wykonanie prac budowlanych, montażowych i instalacyjnych dźwigu osobowego wraz z szybem windowym razem z wykonaniem i montażem zadaszenia pomieszczenia z dźwigiem osobowym (patio), prace budowlane w patio (pomieszczenia dźwigu osobowego na wszystkich kondygnacjach) – docieplenie ścian, posadzka, wykonanie nadproży okiennych i drzwiowych wraz z montażem stolarki okiennej. W efekcie realizacji zadania budynek wyposażono w dźwig osobowy, szyb windowy, ściany i podłogę patio, gdzie umiejscowiono windę – ocieplono i otynkowano, wykonano zadaszenie patio, zamontowano stolarkę drzwiową umiejscowioną w patio. Planowany zakres prac budowlano-montażowych został wykonany w całości.

W efekcie realizacji zadania znacznej poprawie uległa komunikacja wewnętrzna budynku, został on dostosowany do ogólnych standardów użyteczności publicznej, co przyczyni się w przyszłości do zwiększenia grona osób odwiedzających przedsięwzięcia kulturalne w budynku (o osoby starsze i niepełnosprawne, osoby z małymi dziećmi).

Zarząd Główny i struktury Związku aktywnie włączały się w różnorodne działania, których celem było dalsze zbieranie środków na remont pomieszczeń w budynku. Związek wspierał starania Społecznego Komitetu Odbudowy „Narodnego Domu” w Przemyślu o pozyskanie środków z innych źródeł.

31 lipca 2021 r.

Zarząd Główny Związku Ukraińców w Polsce

ZWIĄZEK UKRAIŃCÓW W POLSCE
ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa
Tel. 22 679-96-77 Fax 22 679-96-95
NIP: 524-10-13-276
REGON: 006219395

Sekretarz Zarządu Głównego

Mirosław Kupicz

PREZES ZWIĄZKU

Mirosław Skórka